

FRAULEIN

...un bloc de cărbune iar străzile galerii de
...șipate între cer și pământ, într'o piatră moale
...desface ca o cretă. Nici o stea. În orașul mut nu
...pozi, sugrinișă de vata nopții. Bâjbai șea cum
...într'un ocean de plumb. Mercur aceeași impresie
...pe proprii căște. Tâlpile sunt înghițite de ciment.
...strâng lampa de buzunar. Discul galben sare pe
...un iepure rănit. Sare să scape, se oprește
...lumina spre marginea trotuarului se cățără pe
...dispare după căte un trunchiu de copac sau un
...lăru. Indreptată în sus, fășia de lumină sapă noaptea
...lama de oțel. Orașul întreg se dizolvă în tăcerea
...de alarmă cu abia auzite sfîrâituri de cărbune stins
...în apă. Căte un cauciuc gême între frâne iar
...trece grăbită și monstruoase în virajul bulevardelor.
...Pe aripă de vînt un miros de copaci în floare
...între ziduri. Teii, poate salcămii parcului ve
...lăsuți un miros amăruș și dulce și cam vested. Iți umple
...de siguranță vieții.

— alarmă! exclamă fraulein întorcând capul spre
...fereastra. Coborâse storurile la fereastră și venise spre
...înălțatul alb cu aerul liniștit al omului obișnuit cu de
...Stingi aragazul? Aneta ridicase din umeri fără
...răspundere. Bătea elbușuri spumă și brațul ei rumen
...se misca în ritm. Între genunchii răschirați proptise
...o jumătate de porcelan. Șorțul albastru i se umfla la piept
...și conchide scosese un rând de farfurii, apoi dintr'un ser
...de incâmurile de argint. — Conița n'a venit încă?
...bucătărcăsă, conașul trebuie să fie furios... Ridică
...bătătorul și privea elbușurile transformate într'un
...caligă de zăpadă pufoasă. — A venit, a trântit ușa, spuse

fraulein, a întrebăt unde e și când a plecat și ce spune? — Dar conița n'a zis nimic... Ea nu spune niciodată nimic... Se aude ceva? — Nu se aude nimic, spuse guvernanta, de altfel domnul ascultă la radio... Aceste alarme n'au nici un sens... El săn și citește ziarul și n'au lăsa-o pe nevasta mea să umble noaptea? — Cu spuse Aneta, mai ales acum când nimeni nu poate să te așteaptă...

Luli, zise fraulein, te-ai jucat destul. Fă-ti rugăciune și culcă-te. Dă-l încoace pe Tedi... N'auzi? Fetița era căzută în pătuțul colivie, nu vroia să se deosebească de ursulețul ei galben, victimă răzbăiului probabil. El lipsea o ureche. Ridică ochii și vicleană, încercă să seducă — zambind — pe fraulein. Dar nemăștăcătoare și pistriuță, cu părul de culoarea morcovului sărac, în coc la creafă, în haina albastră și albă de nunsă, săracă, săracă, aruncăte pe linoleum și n'o privea. Pe tavan, în trenul deraist, o păpușă cu burta plină de rumeguri, un elefant cu o panglică verde pe trompă, un iesupură săracă, săracă, se înșirără pe masa albă. Ce-i asta Luli? Fraulein era căzută pe pat, cu capul în patrușă, cu picioarele în sus, cu case um creion de argint, un creion pe care-l au scris oamenii mari. El duse la ochi și-l răsuță într-o boală. O monogramă fină, ca o sgârietură împodobea moștenirea prețioasă. Fetița avea ochi de alună prăjitură. Cărinătoare și veveriță stătea copacel în cămașăță-i lungă, albastră. Creionul e al meu, dă mi-l fraulein. — Te rog, spuse fraulein. — Te rog, dă-mi-l, spuse fetița. — Cine îl luă? Mama a desenat un iesupură și o casă cu el, dă-mi-l, te rog. — Fii cuminte, spune rugăciunica. — Nu vrăjăi bețisorul. Creionul. — Nu bețisorul. Mama l-a primit în dar dela o zână... — Iar a împărățit copilului cu tot felul de prostii, mormâni nemăștăcătoare. Ea stinge lumina. N'ai vrut să spui rugăciunea și să supărăt pe humpul Dumnezeu, deacea nu și-l dăi. Iată ce începe să plângă. Dar mama a spus... Mama nu e asta. — Dar trebuie să-mi spună bunășvara... — Când o să te să-ți spună. — Dar dacă e intuneric o să crezi să dorm... Nu-i nimic. Puse creionul în buzunarul purpuriu și mâna dreaptă pe clanță. — Nu pleca fraulein, te rog, nu-e sete... Fraulein ieșea. Fata incepu să typeze. Ușa și

și din sufrageria luminosă răsări umbra lată a bătrâneții. — Dece faceți scandal? — Nu vrea să doarmă... spuse bețisorul, tipă Luli. — Ce spune? întrebă fraulein. Ace capricii, răspunse guvernanta. Tatăl trecu să fie copilul. Lui fraulein îi păsa prea puțin. E. S. Tatăl să fie tatăl. Ale prieteniei sale Elena? Dar n'a fost pe deosebit. Obiectul strîn găsit între jucările copilului său curiozitatea, o ardea prin rochie. Alarma treceuse, săracă, săracă, în sufragerie. Argintăria lucea ușorit poartă în sufragerie. Cele două scaune făjuți în față se întărsesc. Perdelele de cretonă albastră păreau minuni și privirea prin ochii lor de flori. Sufrageria întreagă săracă și întrebe dece lipsește stăpâna. Un tablou de minună crăta o cămpie ruginoasă și un fluviu vănat între mări, sub un cer vioriu. Fraulein făcu de trei ori turul sărișorii și reveni în bucătărie. Un soldat chipul său care se văd pe copertele revistelor patriotice, se depește scaunul. — „Plec mâine, spuse el, am venit să-mi săracă sămănuim. Cine o să ne mai aducă scrisorile? Aneta și suspină cu părere de râu. Ala bătrânu și legeț la pensie acum doi ani? În sănătatea voasă, spuse factorul indicând păharelul cu trică, și sănătatea cu bine. — Să vîl sănătos... și cu victoria, spuse factorul. De victorie, nu-mi pasă, spuse Aneta, ea săracă cu factorul de trei luni de zile, dar să vio el săracă. Se poate să vorbești așa? spuse nemăștăcătoare, și el a soldat. Aneta se apropiu și-i puse mâna pe spatele creionului și milos totodată, cauzând rumenul vlăjor. El fost depe acum însemnat pentru jertfă. — Dă-l creionul de război, că ne strică toate rosturile... N'a săracă conița încă? Fraulein rânjă; vrei să-ți iei rămas săracă și dela conița... că n'o să-i mai aduci acum scrisorile săracă pe care le așteptă cu sufletul la gură... Ce crezi săracă nu știi? Ii scriu amanții îscălind tanti Iulia sau Iosif Maria... — Dacă are multe rude, spuse factorul, săracă și prietene pe dumăsaci — Si eu am multe rude, spuse românească, dar mie nu-mi scrie nimenei. Creionul săracă

argint cu inițialele necunoscute, se transformă în rebus tor și proiectă farul lui nemilos pe un întreg tren. Gesturile și vorbele coniștei, acopereau acum o taină pa zită, nebănuită de nimenei dintre cei de-aia casei. Fraulein se simțea tot mai atrasă de această taină. Avea impresie că se apropiie de ea cu pași tot mai iuți, așa cum în teză dealungul unor culcare cu mii de uși deschise tot până ce te află în fața acelei uși inchise, în dosul căreia părdește cineva necunoscut. O cuprinse un fel de frică și totodată un soiu de febră, de nerăbdare și afle. Scoase creionul din buzunar, îl trecu dintr-o mână în alta și spuse: ea prima scrisori din străinătate, nu așa? — Are o soră la Paris, spuse Aneta. — Și o văz în America, spuse factorul, și ca o scuză: îi cerea timbrele, am o colecție. — Dar din Germania nu po mește nimic, îl înfruntă nemțoaica? Postașul nu răspuns și după o clipă de tăceră, zise: nu pot ca să violez semnătele corespondenței. Nemțoaica ieși trăntind ușă. Aneta mai turnă rachiul în păharel. Soldatul bănu păharel și revăzu în scânteierie lichidului lumina dimineațelor de Mai, coniște aplacată peste balustrada balconului pândindu-i pasul. Oprit în fața ușii, el auzea tropoile tocurilor de lemn coborând în fugă scările. Mâna ei albă și subțire ca o ghiară, înșfăca scrisorile. Avea un soiu de foame mâna aceea intinsă de după ușă. Deși el știa de unde vin scrisorile, le recunoștea după oloare și după scris. Cele care mu interesau cădeau pe trepte. Coniște tremura, băgând în buzunarul rochiei una singură. Deseori îl ruga să aștepte, urcă scările și se întorcea cu o monetă de argint călduță ca și palma ei.

Luli și tată o mai așteptau pe mămica. Sentimentele fetișei pentru domnul în pijama maron erau mai mult camaraderești decât filiale. Fetișa ascundea cu o viciozitate inconștientă o totală lipsă de respect pentru persoanele mari. Ochiul ei, urechea, mintea, înregistrau automat și precis tot ce se petreceea în jurul ei. Aduna ca o veveriță în scorbură unui copac în loc de alune, curvinie și în loc de ghinda, întâmplări. Luli nu uita, dar nu și amintea nimic. Numai cecace era în directă legătură cu maică-sa avea contur și sens. Așezată în pătuc se

măngăiată de mâinile grele ale tatălui. Nu-l întrebă cum ar fi făcut an alt copil — unde e mămica? Despre orice, căutând să pară foarte liniștită și mirată de absența mamei. Din instinct apără simpatia și intimitatea lor. Îi povestea acum o întâmplare imaginată a lui Tedi, îl privea cu ochi mari nevinovăți. Tatăl o scoase din pătuc, o aşeză pe genunchi și întrebă: la spune-mi fetițo, tie nu îți-a spus mămica nici, nu știi unde s'a dus? La bridge sănă la o prietenă vas astăzi... Iși lipise gurița de obrazul lui... S'a pus în vizită... la o cuocană bolnavă, a imbrăcat rochia sa cu floricele... — Mă ingrijorează hîndcă e gren și pășești la ora asta un taxi, mormâni el mai mult pe nume sine. Alarmă a trecut și deci ar fi avut timp să se întoarcă până la ora asta...

Telefonul zbârnăi în dormitor. Fraulein se repezi spre aparat. O voce bărbătească cerea să vorbească cu doamna. Cine vorbește? Doriți poate cu domnul? Doamna nu e acasă... Poate îmi lăsați numărul de telefon. Ascultă mult timp, dar interlocutorul ei trăntise receptorul. Cu puțină lipită de ureche, cu ochii orbii și picioarele crescute și grozave, fraulein pipăiu cu vîrful degetelor creionul din buzunar. În cele din urmă lăsa receptorul pe furculi și parăsi odaia. Se indreptă spre camera ei și ascunse stropoul în sortarul cu batiste.

Zilele trecuseau. Nemțoaica simțea crescând în jurul ei simțul străveziu al complicităților. Un fel de bănuială, o atmosferă de ostilitate o înconjurau. Și fraulein își dădea seama că această ostilitate era creată de coniște. Cu siguranță aceste două femei săur fi supraveghuat reciproc. Fraulein se simțea observată de toate intelectele casei, spionată de Aneta, disprețuită de lăptari începând cu domnul, al căruia orbire era un fel de atenție personală, toți ceilalți furnizori și chiar băcanul din colț parcau să ocrotească pe coniște, singură cu taină ei. Tacută lor complicitate o învăluia pe femeea solitară într'un fel de armură translucidă. Dar împreună

cu numărul zilelor creștea și povara tainei. Lui Fruulein i părea deseori că mica femeie blondă, avea aduș și mâinile obosite ale oamenilor care duc o viață greu pentru ei. Taina era otrăvitoare. Creștea cu rujană ale cărei rădăcini intortochiate și străvezute întins în toate direcțiile, în aer, în carne, în inimile celor ai casei. Din mâna coniștei misterioase înghețau pe clapele pianului, în porțelanul ceștilor de cafea, se topeau în blond al scunzelor. Draperiile albastre ascundeau faldurile lor taine, covorul înăbușea misterul, roșii rădeau cu dinții lor negri de ea, de fraulein. Încerca să afle ceea ce nu trebuia să știi, iar lăsată să repeta, nemîșcat și grațios, acele vorbe opriți, în toare în gura unei femei cinstite, cuvintele de drapel ale amantului. Conișta aducea florile din oraș. Se întindea cu brațele umide de povara lor gingășă, gesturi atât de liniștită să le aranje în vase, încă într-o lein tremura de ciudă și de enervare privind-o. Cu ful degetelor, conișta măngâia căpsorul astfel încât o asculta din birou prin ușile deschise și spunea color ai casei: aveți grija de conișta, e plăpândă și sănătățile ei. Dincolo de peretii casei se întâmple lucruri ingrozitoare, războiul trecea deslănit ca un râul de sânge și fier dar casa în care trăia conișta parca o scoică, căzută în adâncul cel mai adânc al urlelor, nici suspinele valurilor dela suprafață. Fraulein o indispusese capricile coniștei. Bănnia împărătească, o desnădejde neîngăduită, o oboseală și păcat. Nepăsarea celor lațăi, sau mai bine zisă, împreună lor i se părea vinovată, criminală. Descoperind impresia că se înăbușă, că-i trebuie aer curat. Cu mână se plimba prin parc. Înainta prin aleale și sub crengile grele de frunze, de parcă ar fi urmat în urma urui doric. Gura ii era amară, umerii sărăciți, buzele strânse. Nu-i mai făcea nici o placere mințea, lopăticia și păpușa atârnau ca o greutate de plumă dealungul brațului. Nici o bancă nu-i mai era

Fraulein nu spusese nimic coniștei despre creionul de argint. Cu trecerea timpului, lucru devenise imposibil. Ea n-ar fi putut explica neglijența și tacerea sa și se fi mea de privirile pătrunzătoare ale coniștei. La început săptămâna speră ca Luli să-i ceară boala. Dar și fetița uitase parcă de creion. Si totuși era singurul indiciu sigur, singurul corp delict. Guvernanta nu vrut să îscodăească pe Luli, dar nu știa cum să încerce. Viața părea că și urmează — nealterată — cursul.

Conișta avea zile când trăia închisă în odală și

cetate. Cașicând toate punțile între ea și excepții fost ridicate. Aneta bătea sfios la ușă, vocea răspundeasă voalașă, cu un fel de răgușală vagă, să mănânce. Aneta știa meniu-ul și singură. Cei de dădea bani de coșniță. Fraulein avea grija să răsuță. Tuma țigări nemănușate și mâncă fructe. Conișta singură în cameră zacea culcată pe canapea și conișta avea ochi foarte mari, cu o lumină înăbușită. Venea și pleca la minister, răspundeasă obiceiul — „nevesta mea e suferindă”, se ușeza la mânca căt doi, apoi își făcea siesta cetind zia. De dincolo nu se auzea nici un sgomot. Domnul Aneta îl surprinse cu urechea lipită de ușă în birou, sunase, ceruse să i se aducă o cafea dulcească. Fetița venise dela plimbare și i se călărase pîsici pe genunchi. Vorbea mult și ciripitul ei sună odăile în care nu răsunau pașii coniștei. Seară conișta trecea în salonaș și se așeza la pian, să asculta din birou prin ușile deschise și spunea color ai casei: aveți grija de conișta, e plăpândă și sănătățile ei. Dincolo de peretii casei se întâmple lucruri ingrozitoare, războiul trecea deslănit ca un râul de sânge și fier dar casa în care trăia conișta parca o scoică, căzută în adâncul cel mai adânc al urlelor, nici suspinele valurilor dela suprafață. Fraulein o indispusese capricile coniștei. Bănnia împărătească, o desnădejde neîngăduită, o oboseală și păcat. Nepăsarea celor lațăi, sau mai bine zisă, împreună lor i se părea vinovată, criminală. Descoperind impresia că se înăbușă, că-i trebuie aer curat. Cu mână se plimba prin parc. Înainta prin aleale și sub crengile grele de frunze, de parcă ar fi urmat în urma urui doric. Gura ii era amară, umerii sărăciți, buzele strânse. Nu-i mai făcea nici o placere mințea, lopăticia și păpușa atârnau ca o greutate de plumă dealungul brațului. Nici o bancă nu-i mai era

pe plac, nici o umbră destul de răcoroasă, nici nu destul de fin. Lali alergă, tropăind de plăcere, cu meleci, cântă cu glas monocord căntecul ad-hoc, încearcă să prină fluturi, își murdărește chii, colecționa pietricele albe. Odată, frauleină cazănd pe marginea unui bazin. Se sunulse din nou care o cotropise și grăbișe spre copil. O fetiță chită roșie i-o luase înainte și o ridicașe pe Lali. Ilein își udă batista în spațiul bazinului, spălă agățându-și netezii părul fetiței. Salvatoarea în rochie roșie scena fără să vorbească apoi se întreptă spre ea așezat pe o bancă din apropiere. Frauleină văzu bat înalt, zâmbitor, tot atât de îngrijit și elegant, nu și mai spusea că domnul. Lali și făinse mână i-o sărută. Scena era foarte sentimentală, ca la un film făcut anume să inducă spectatorul în se năpustă spre domnul care îndrăznișă să copilul incredințăt pazei sale și-i spuse: — o cunoști pe Lali? De când? — Suntem prieteni vechi, spuse nul, e tovarășă de joc a Lenutei. Arăta pe fetiță roșu. Frauleină spuse: e fata dumitale? și adângi cîndu-și glasul: ti dau voie să te joace cu Lali. Lenutei se ridică și își oferă brațul guvernantei arhitect, îi spuse, și văduv. N-am decât două libere pe săptămâna și atunci profit că să mă plimbsp copilul. Își aprinsă o țigără. Nu căștig îndeajuns să pot fiene o guvernantă. Desînvoltură cu care-și mărturisea săracia, uimi nemăoaica. Vroia să se depășească de el cu dispreț, dar fără să vrea se lăsase după simplicitatea și spontaneitatea glasului și gesturilor. Toate zilele acestea trăise într-o tensiune atât de mare, tăcerea și lipsa de interes a celor care o înconjurau fusese atât de jignitoare, încât guvernanta se bucura pe confidențe. Vorbi despre conița, care-și neglijă băbuțul, director la minister și un om atât de bun, și de misteriosul amant care dispără zile în sir. — Ești un detectiv, răse arhitectul. Tot ce mi-ai povestit nu este pură fantastică. În definitiv n'ai nici o dovedă. Cine arăta conița? Frauleină rămase derutată și zăpădită în această întrebare. Redcveni bămuitoare. O înțuire mult

... cu care arhitectul declarase că ea se înșala
sport, vârfurile erau ~~cum~~ prăsuite, apoi răs-
când zâmbește și are genete foarte lungi. Se
districă. Conița se farda ca toate femeile, își un-
apioase asupra hainei sport. Străin-
ere stranie, flămându-parcă. Semănă cu cotoiul
urmăriind sborul unei găze. Fraulein simțea
guta să-i propue ceva. — Te-ași ajuta
în timp, lucrez pentru Marcel Stat Major... Frau-
leaciu sătă de rezervă și demnă, își dădu
A doua zi spre seară nemijăica cobora storurile su-
bișoare. Lumina curgea donol din lămpile uprinse.
lunii de dimineață și astăzi întărziua iar. De
lungă ultimul geam, fraulein tresări. O siluetă
— plimbă pe colțală totușit, o siluetă care-i pără-
se. Arhitectul! Se vede că ușăaptă reflosoareea
ca vrea să vadă. Începuse urmărirea! Deși
va alături totușit. Era târziu, fraulein trebuia să
arhitectul nu mai dădu prin pară. Fraulein il zări totușit
la încreștere odată să-l strige, dar el se făcuse că
la cotitura unei alei. Fraulein se simți drăzniată,
înca o speranță spulberată. Uneori i se pără că
nu mai tine să alie. Conița nu mai întărziu și în
aceeași timp devinește parcă mai blândă. Ea care nu
sare niciodată, se năpustea acum asupra lor și
înțâi de toate comunicatul. Si la radio asculta
curățind un măr sau o pară despre bătălii uriașe,

cu sute de mii de morți, despre miiile de dispăruți
prizonieri. Ca niciodată conița îl asculta cu atenție.
Domnul era încântat. Dar fraulein era furioasă. Fără
pe domnul că e atât de prost, furioasă pe Andrei.
se mulțumea cu cărțile poștale ale factorului său
cătar pe front... se învărtise! și mai ales furioasă
conița. De fapt, o ură. Nici nu bănuia nemijlocită
această ură se născuse într-o dimineață, pe plajă,
își seosesce rochia și îmbrăcăse costumul de baie
gase pe guvernantă și-i păcăla halatul ca să nu
nimeni. O clipă, fraulein îi zărise corpul subțire
dios, bronzat pe coapse și pe spate, alb dela piept
Are o burtă albă ca pisicile siameze, gândise
Dar nu uitase. Ceva din ființa ei nu uitase să
tunzi, pântecul oval, linia curbă a șoldurilor,
că ură ei pentru coniță era țesută din ură ce o ură
pentru frumusețea ei, pentru frumusețea în general,
nu se comit crime rîn ură pentru bogăția sau frumusețea
alteoră?

Fraulein ura. Dar ura ei ca o apă suptă de
dispărerea în monotonia zilelor care se succedau ne-
rupt. Înținta ei toată era modirloasă și insignifiantă.
băltoacă băută de nisip. Intr'o zi hotărî să-și ceară
alt servicii. Incepuse să cumpere anumite ziare pe
cerceta doar la rubrica „oferte de serviciu”. Când
se părea că anunțul e interesant, lăsa totul în
domnului, își potrivea pălăria de păi pe vârful
și se repezea la adresa indicată. Ar fi putut fi
jătă de câteva ori. Dar nu se putuse hotărî. Nu
cuse casa, nici cucoana, nici servitoarea. Intr'o
masă se găsi în hall-ul unui bloc de zece etaje,
în față cu conița. Amândouă se priviră înmormântate.
urmă conița izbușni în râs și întrebă: — Ai fost în
cunoștință a dumitale aici? Fără să știe și aruncase și
colac de salvare. — Ai lăsat-o pe Luli cu Aneta?
așteptase nici un răspuns ci coborâse treptele, salută
respectuos de portar. Fraulein rămase cu gura
galbenă de spaimă. Se simțea foarte vinovată. Deodată
i se făcu milă de conița asta atât de naivă! Cum de
trecuse prin cap că fraulein poate s'o părăsească, te-

Cum se va descurca singură cu copilul, gospodarul, să... taina ei? Se întoarse acasă. Conița mai târziu, intinsă în patu-i de fier, sub o pătură pe portar. O salutase pe conița foarte respectuoasă. Stie desigur și la cine se duce. Dar n-o spune ei. Probabil că „el” acel care locuia acolo, la dentist sau la croitoreasă. Intr'un block cu zee în timpul unei alarme aeriene s-ar putea... când lumea e adunată în adăpost... Dar s-ar putea că nu coboare... Adormi spre ziua. Il visă pe arțier plimbându-se la braț cu conița. Conița purta o cămașă albă și o pălărie garnisită cu liliac alb. În somn umărul sămânță mână arhitectului care-i cuprindea sănul. Dulciuri complicate, din unt proaspăt, vanilie și stănuță ungheia formele strălucitoare, iar conița, ca nicio cristaluri, revăzu cărțile din biblioteca și încercă să pleantează nouă. Când sosi domnul acasă, ea-l pofti să iasă deschisă pe conița peșcând pe genunchii bărbătesc său. Luni dimineața, fraulein intră în dormitor și păsatul dublu răvășit, cu cearșafurile mototolite și aruncate. Ridică din umeri. Conița își lăsa mănuile de apărare. „Dar eu, fraulein, nu mă las indusă în erori. Nu sunt un soț increzător pe care-l năucește puncile de dragoste”. Spre seară ploaia începu să cadă. Punctele picături luacă crăpături șovăelnic și trist dealungul geamului. Apoi își grăbiră cădere, năvăliră în tropot de despicături cerul. Orăjul înecat în ploaie părea dus spre o cenușie, închisă ca o pleoapă de mort. Copaci în verzi verzi zdrobiti și picurați săngeli de frunze, răpeau cu desnădejde brațele. Tușele din grădină au

runcașă ca o cenușe violetă podouba lor și se
singur trandafir roșu încerca să fie piept fără
nusculă corabie de pirat în deslănțuirea mărilor
Se apleca, săltă pe o creastă de vânt cu panica
purii apoi se avânta, lipit de sânge spre casă.
ședea la geam și privea grădina pustiță de
Fetita sedea pe covor între șinele lucioase
nele răsturnate ale unui tren miniatură. Că
pustiile ţinutul ei. Gara se prăvălise într-o
șeful pierduse cascheta lui galonată. Vapoanele
motiva și tandemul, făcuseră cerc ca pentru băieți
zele învălmășite se jucau de-a opturi. Fetita, în
un joc nou, complicat pe care nu-l înțelegea
Fraulein privea trandafirul și asculta pasii române
umbila prin odăi căutându-și parca rostul. În
urmă se așezase la pian. Apoi telefonul sunase
grăbit; conija răspunse ceva, un singur cuvânt
Apoi sunase. Aneta apăruse în pragul sufrageriei
cu sorțulețul ei alb și bonețica de dantela, pe
dispăruse. Se întorsese cu o umbrelă înținsă
și ieșise afară. Picioarele Anetei în galosi, ridici
fiecare pas jerbe de stropi. Unde o trimite oasă
fraulein, fără n-i acorda prea multă însemnatate.
se integra în viață obișnuită a casei ca o rotigă
în angrenajul unui ceasornic. Fraulein încercă să
elipe ciuperca neagră pe care vântul încercă să
in sus. Apoi Lili veni și-i puse pe genunchi pe
de gară. — Lipeste-i cascheta, se rog, fraulein,
i-a amuls-o vîntul. Ti-am adus și lipiciul. Femeia
murdărise și rochia și degetele cu clei. Fraulein îi
să lipească cascheta dar în aceeași clipă, spuma
unei mașini irupse prin rotopul ploii. Aneta sări
taxi, deschise umbrelă și intră în casă. Automobilul
cea la poartă, cu geamurile lui aburite, străluind
picături. Fraulein aruncă jucăria, o împinsă pe
o parte. Se scula în picioare, palidă. Presimpușă
pezi în hall, truse de pe canapea desnuădăjduită a copilului,
să-i pese de chemarea desnuădăjduită a copilului, să
în stradă. În clipă când ajunsă la colț, la stâlp de lemn
auzi claxonul mașinei. Automobilul trecea în faza

stru era conița. Era sigură că se ducea la „el”, că șoferului să urmeze primul taxi. Nu știa înainte de ce să aștepte. Treceau acum prin străzi înecate în ploaie, prin casele, pomii și cerul, se uitau nedumeriți în față, în mămăile, brațele, genunchii strânși într'un nod, la palanjenilor la pândă, fraulein, urmarea o femeie care, ori poate săvârșea prima ei fugă spre dragoste, sau în fața colonadelor și teraselor cenușii ale gării nord. Mașinile stopără una în spatele celeilalte, pe peron, întinzse mâna înnamurată, mototobiul. Apoi, alergă pe trepte în sus. Purta un imens albastru, cu capușon. Fraulein băgă de seamă să zice că își uitase banii acasă. Nu avea nimic în casă. Iosi din mașină și spuse șoferului: — Așteaptă. Pentru a preîntâmpina eventualele lui protestări, îi să deștept amanetul unică ei bijuterie, o broșă mare și veche care o avea dela mama sa. Își notă numărul și repetă de trei ori: vezi să nu pleci. Broșa asta era de mii de ori prețul cursei... Broșa cu rubinele roșii acum în palma șoferului.

rochiile și refăria copilului, porni în căutarea omului explorând colțurile săilor de așteptare, restaurantele, sala de bagaje, hallurile păsind în cele din urmă pe poros, încăpătănată și dărzi, hotărâtă să nimicească taină.

Lumina violetă a lampilor electrice camuflate, cuprinsă totă în micul arc incandescent care spintecănd ogoanele de sticlă, parcă sfărăia încălzind norul de praf adus ca un roiu străveziu în jurul lui, — părea moartă, sinistră și inghețată aidoma globurilor vinete din ochii răchiniilor spintecați de căngi și asvârliți pe malul posturii al agoniei. Gara toată, ca un rechin gigantic, spintecănd de agomotul trenuri, de tunetul vagoanelor ciocnind de mitralierele pașilor pe dalele de ciment, vibra și prestează coourilor lovite, restrante de pereți, se abăt neputincioasă pe nisipul stător plecări. Valurile jinzelor depărtate mureau odată cu tipetele sirenelor de locomotive, în sonoritățile numelor străine, în mirosul de cărbune amestecat cu miresme fragile, aceea a sănătății din vagoanele de vite și cel al ierbii cosite aduse din stepele ungare, odihnă cu armăsarii. Vântul sărat și mărlă negre, aroma bruzilor din Predeal, și ca o adiere de foarte departe, măngăerea înghețată a zăpezilor venice din Alpi. Valurile înmieresmate se prăvăleau în neant. Deasupra gropii, se ridică zumzetul puternic al vociilor, și îgădește vârzătorilor, larma hamalilor. Vuiau apereșurile de sticlă, încălzând sub presiunea aerului din pistoanele încălziți la roșu și răbușnea uneori din intuneric greamătul surd al pământului strivit de roji înlanțuit de șine. În simfonia imensă a gării, ochii fierbăruia semănau cu leuricii din trăectoria simponială gonind cu viteza maximă, spintecând spațiul și timpul. Oamenii, toți oamenii de acolo..., siluete proiectate în clipă în fața ghișeului de bilete ca niște ridicule figurine pe scena unui teatru de marionete. Erau oameni fără sânge, alcătuși din câteva gesturi. Culcată pe marginea orașului, gara duhnea în noapte, despăcată și plină de furnici, de larve și de viermi, de muște verzi și de gândaci negri care scormoncau se agitau, zumzuau și foșneau, rupând cu ghiarele, pipăind cu ante-

ale, singând cu ventuzale, mototolind cu labele, descompunerea ei vânătă într'un aer plin de iz de cărbune, sudoare, de gunoi.

Fraulein n'a mai găseau în forfoteala astă nebună, pe măsură negre pline de strigăte, cu brațe întinse fluturând la distanță, cu frânturi de căntec în noapte. Marșuri răsunau în ritmul cizmelor și pintenii zornăiau pe caldarăm. Poalele se ciocneau de gamele, echipamentul se agăța de capete, măștile de gaze se ciocneau în fugă de stâlpii vagonelor. Fiecare om semăna cu toti ceilalți și toate mișcările sunau automat. Peste mișcările, vocile și chipurile oamenilor coborau frigul și întunericul. Necunoscătorii peste acoperișul de sticlă, ciocănea betonul. Aristei desfăcuți acopereau stelele, măturau luna, avârsoarea soarele la mil de leghe înapoi.

Gura și nimtea prezență, de aceea era obosită și resimțita groiou, se cătină cuprinsă de febră în timp ce oamenii, căutau să vorbească căt mai tare, să pară că mai veseli, mai activi, mai stăpâniitori. Iși căutau pasul cu măruntișul de prin buzunare ca să-l dea bacășul necunoscutului. Moneda răsului se risipcea pe ciment, se imprăștia ca un puman de grăunte, boabele sonore sunt strivite de rojile de plumb ale trenurilor. Tacute, posomorâte, încăpătăname ca niște tauri cu coarnele tamponelor proptite unele înaltele, ca în clipa premergătoare ridicării pe picioarele dinapoi, pe rojile cele mai înalte în spasmul deracii, locomotivele, vorbeau despre amintirea prăvălierii. Piatra, lemnul, fierul, tot atâtea amintiri pentru oameni. Ochii locomotivelor ticăreau sănătatea.

Fraulein treceu deperat gării pe cheiul numărul cinci. Vagoanele negre erau ca niște căsuțe. Din nou un tren militar. Duhnea a sudoare, a vin, a fum de țigări, a piele de bocanci, a haine prăfuite, a picioare neșăpătate, a limonădă, a mezeluri... Făcu nehotărâtă cățiva pași și se opri înlemnătă. Gura î se deschise, din

colțul dinților strânși se prelungi, o șuviță de salină. În fața unui vagon, două siluete. Una lungă cu capul gol și o frunte palidă sub un păr palid. Dungile epoletelor strălucesc la lumina unei lămpi legăname de vânt. O siluetă foarte înaltă, subțire și dreaptă. Lipită de el, o femeie în impermeabil albastru-închis, cu un capușon. Obrasul ei ajungea la buzunarele lui de pe piept. Ea se alăturase bărbatului și brațele ei îl străngeau cât puteau mai tare. Alte amănunte nu se puteau desluși. Cele două siluete incremeniseră. Nici o mișcare. O desparțire împietrită în durere. Ca șiând cele două siluete ar fi fost sudate, una în brațele celeilalte. S-ar fi putut desparti numai dacă ar fi fost aruncate împreună în cauză în care se topesc metalele prețioase. Dar nici atunci nu ar fi deosebite căci s-ar fi prefăcut amândouă într'un suviu strălucitor și dens de argint lichid. Aveau un singur plămân, o singură inimă. Sângelul curgea în amândouă în același ritm. Privirile lor se împreunau ca afuvenii unui râu. În jurul lor timpul înghețase, devenise o suprafață lucie, nepătrunsă și dură. Gara întreagă, o peșteră de stalactite, scânteind nemîșcat în arcuți de curcubeu. Deodată bolta timpului se năruia și focul de artificii orbiră nemăpoaică pitită în umbră. El se aplecase asupra femeii, și încercuse mijlocul, apoi își lipise gura de gura ei într-o mușcătură adâncă. Stalactitele se înălțau mai sus, ca un pumnal de cristal înfășură în izvorul de carneală, în miezul de antraceit al nopții. Cât țină sărutarea? Capul ei reveni să-și caute adăpost pe pieptul lui, dar nu rămase nemîșcat, ci nemaiputând să-și găsească alinare cuprins de o suferință intolerabilă, se mișcă într-o parte și alta, își lipi un obraz, apoi celălalt de reverele prăsuite ale uniformei. Fraulein nu vedea decât conul mic al capușonului învărtindu-se ascunzătoare acului încubuit al unui barometru în preajma ciclonului. Mâinile care luceau alb în întuneric, căzură moale, deschise. Depe umeri, atârnau obosite aripile desnădăjdei. Silueta în impermeabil parcă se micsora ca o luncă răsucită de uriașele mâini ale timpului. Femeia devinea tot mai mică și prin contrast, bărbatul creștea.

Raza unei lămpi de buzunar se odihni în trecere pe față lui. Si deodată fraulein văzu o față de mort, palidă, lipsită de suflet, plămădită dintr-o materie lunată nefamnită, fără identitate, de o specă diferită de cea a bărbăților zilnici, parcă de altă rasă. O rasă fără milă și fără cruzime, rasa desnădăjduișilor, supuși umui inexorabil destin. Omul acesta pleca să moară, pleca impotriva proprietății sale voinți. Se supunea unei legi pe care n-o bănuie și pe care nu putea să o înfrângă. Raza lămpii sări mai departe și fața bărbatului dispără. Nu rămase decât clinchetul săbiei scurte, licărirea argintie a epoletelor și pată impermeabilului cu capușon care strălucea lacuit. Un fluerat prelung despica noaptea. Lampile se elatinări mai puternic, vocile răsunări mai tare, trenul se urmă. Din perechea de adineauri nu rămasă decât postul ultim al unei mâini întinse, ecoul unei voci bărbătești și impermeabilui, capușonul căruia părea spânzurat. Fraulein își aminti de trandafirul elatinat de vant pe vrejul lui subțire, gata să se înrângă. Amintirea pluti ca o pată de ulei pe suprafața timpului. Uitase.. Venise după coniță pentru a-i afla taina. Acum o știa. Biruisse. Il văzuse. Cu val de mandrie, ca un suvoi cald și înzâlzi talpile, pântecul. Obrajii i se înroșiră. Se îndreptă spre silueta nemîșcată, cu capușonul atârnat înainte. O inconjură, i se așeză în față. Savura dinainte spaime conice, privirea ei rugătoare, cerându-i complicitatea, cerându-i milă își înțelegere. Iși savura revanșa. N-o va monaja. Tot disprețul ei, toată ura vor izbucni, ca un flăcă de puroi din inimă. Bucuria îi rodea măruntacă. Ochii cenușii, orbi o fixau fără ca să recunoască. Eră atât de orbi, încât o ingrozeau. Un flăcă rece și parcurse spinarea. Gura i se strâmbă. Silueta semană, dar nu era coniță... O părere de rău nespusă umplu inima nemăpoiciei. Nici cindă, nici necaz, nici gelozie. Acum își dădea seama că numai o dragoste atât de cumplită, cum fusese aceea surprinsă de ea ar fi silit-o să-i ierte nerușinarea. Cu pași grei se îndreptă spre ieșire. Mergea ca un automat. Ani, iar nu clipe, părea că se scursește între timp. Fraulein se oprișe pe marginea abisului fără fund și fără margini al patimiei. Vărtejul

însondabilului o cuprinsese. Cu greu își recăpăta acum echilibru.

Pe scări, fraulein se ciocni cu o siluetă în impermeabil. Capușonul lunecă pe spate și ochii femeii întâlniră privirea mirată a nemțoaicei. — Fraulein? ce cauți aici? Apoi, amabilă adăogă: — Ai condus pe cineva la gară? Conița zâmbea. Nefericitul ei zâmbet liniștit, puțin cam dureros, cam ironic. Nemțoaica zări o cută nouă, săpată în colțul gurei, o cută nouă, aproape invizibilă. Si părea că și-a pierdut desenul, căci tremura ușor în ciuda surâsului. Se făstăci. Nu mai știu ce să răspundă. Amândouă ieșiră pe terasă, coborără treptele. Prezența coniței dădea lui fraulein o siguranță nebănuită, și un fel de smerenie. Oamenii dădeau asalt taxiurilor. Fraulein își văzu șoferul așteptând mai la o parte. Tot mai răsuflare între degete broșa ei. — Coniță, am uitat banii acuzați, mi-am lăsat broșa amanet șoferului.. dacă sunteți bună să-mi împrumutați? — Lasă, fraulein, plătesc eu, ne înțoarcem împreună acasă. Bine că nu mai plouă... Unde mașina? Aceea din urmă, da? Șoferul deschise portiera. Se aşezară alături. Nu, viața e mai neprevăzută decât orice roman, gândi fraulein. Profilul nemîșcat al coniței, părea de camee... Sunară. Ploaia mai strălucea pe treptele casei ca un brocart fluid. Depe străină picurau boabe de apă, sunând metalic ca un telefon într-o casă pustie. Aneta deschise. Lumina hall-ului izbi nemțoaica ca un pumn între ochi. Realitatea îi apăru, necruțătoare. Conița era o femeie adulteră și ea o surprinsese. Datoria ei... În sufragerie ședea domnul. Își îmbrăcaseră de obicei papucii și vesta de pijama crem cu dungă albastre. Într-o mână ținea ziarul, în cealaltă un măr. — De unde veniți la ora asta? ce înseamnă? Unde ajungi dispărut amândouă? Vorbea nerăbdător, înfuriat, Vocea lui pițigăiată trăda mânia. — Bănuie, gândi guvernanta. — E pregătit să afle! Gustul amețitor al răzbunării îndulci saliva. E clipele cea mai potrivită să-i spun. În picioare, în fața oglinzelui, conița își scotea impermeabilul, își aranja pieptănătura, vorbea, peste umăr cu domnul: — Am întovărășit-o pe fraulein la gară... și a trimis nepoții la țară. Cum era să o las singură pe intu-

scriicul îsta?... Fraulein incremeni. Atâtă neobrăzare îi sprea vorbele în gâtul. O mână oarbă o cuprinse. Trase aer în piept, deschise gura. Privirea ei întâlni privirea dură, necruțătoare din oglindă. Ochii cenușii, adineauri arbi de durere, deveniră două negre și strălucitoare pumnale. Buzele coniței zâmbeau ca de obiceiu: — Da... i-am trimis la țară... la adăpost... Am rugat-o pe coniță să mă ajute...” E atât de bună conița...” Iși auzea vocea venind de departe, de foarte departe, ca din apele oglinzelui. Parcă nici nu mai era vocea ei.

CAPITANUL PLEACĂ ÎN CALATORIE

Noaptea coboară peste port. Era violetă, cu stele și proape-albe. Marea, griă ca argintul topit, abia lingea pietrele. Vapoarele, trianghiuri de întuneric, apărău cu tot atâta puncte luminoase, clătinătoare pe orizont. Spuma care trăcea peste digul de piatră mirosoasă, — și aceasta era ciudat — a trestii în floare. De departe, ca o mare în furtună, vuln orașul. Căpitaniul privea nemîșcat, rezumat de balustrada cheiului din Montevideo. Noaptea sudamericană era nespusă de dulce și îi aminteau nopțile din adolescență când viața să picătă în larg. Acum însă, el nu mai visează, ci urmărește — aparent — constelațiile. La căpiva pași depărtare, două situații însearcă să se strecoare în umbra, dar își trădează prezența prin scărăjital cismelor și dinchetul metalic de pe șold. Căpitaniul știe că „el” sună acolo. Știe că prezența lor e tot atât de inevitabilă ca și destinul. Aici e într-o țară neutră și, se zice să fie urmărit. Dar nu se găndește la „el” căci noaptea astăzi plină de miroșuri e caldă și odihnitoare, ca un hamac legănat într-o grădină de portocali involuntar, și trece prin minte imaginea unui Decembrie din țara lui, un Decembrie cu peisajii albe și brazi medievale, cu fumul ieșind pe horn, cu căsuțe îngropate în nămeți și ferigi de ghită pe geamuri. De undeva răsună acorduri de gitară. Picură, argintii, trase în vîrtejul miroșului de scorțisoară pe care-l răspândesc antrepozitele învecinate. Magnoliile au înflorit ieri din lungul promenadei. Căpitaniul se trudește să descifreze miroșurile toate, aşa cum se obosea descifrând semnalele Morse în serile cu furtună. Ar prefera să stea acum aplăcat asupra măsupei pe care se scriu în puncte și linii me-

sajile din aer. Recunoaște totuși că noaptea aceasta are un farmec sfâșietor. Nu prima seară pe care o petreceră, în hazardul escalelor, la Montevideo. Și anul trecut, și cu doi ani în urmă, comanda pe atunci ca vas comercial, înreal, atât de îndepărtat îl apare trecutul. Escalele nu i-au plăcut niciodată. Ele te fac să simți frumusețea nebunuită a nămîntului, te fac să descoperi lucruri încântătoare... Această piatră de pildă, rotundă, roză în bătaia lunii, aceste hangare, aceste dok-uri miroșind a colonii și o bucată de geam spart schimbând ca un diamant în praf marea niciodată. Căpitaniul nu mai e nici sentimental, nici tânăr. El părăsește balustrada și se indreaptă spre dock, pe treptele căruia se aşeză. Pipa stinsă ieșe din buzunarul vestei, iar șapca galonată îl alcunează spre osălu.

El privește spre orizont dar îl vede său cum a fost cu zezoici și opt de ore și treizeci de minute în urmă, liniștit verde, ca o licoure densă, smaragdină, care parațează orico sfârșire. În ziua aceea voința lui a fost înțeleasă de rezistența lichidului în care trebuia să se miște. Repetase maginal „viteză maximă!”, cu toate că cele douăzeci și sase de noduri nu-l mai puteau salva. Aplecat pește palnia care-i dacea vocea până în adâncurile varcului, urăugăse „maximum”, și gândise „a prezenta numai flancul”. Obuzele de 203 cad, cu violență și dărzenia copiilor de scoală urcând cu bulgări de zăpadă într-un coleg speriat. El se zidău mai ales spre pupă, presimțind parcă blindajul ei mai subțire. Căpitaniul mănuia bară de direcție ca o floretă. Fața îl era impenetrabilă, buzele strânsse. Sub bronzul pielei nu se știa dacă pălise. Secundul nu-l privea, dar întreba mereu cu un soiu de tremur în glas. — Cum ați spus? Cum? În timp ce degetele îl comandană telemetru tirului. El răspunde, dar era stent numai la ecouace se petrecă înăuntru. Înăuntru își. Căpitaniul resimte tremurul valului, de partea ar fi legat prin nervii și arterele sale de fiecare ieavă, de fiecare piston. Fiecare lovitură de obuz e un pung care îl numărăște în piept. Vasul rezistă, dar dincolo de ceea ce e denumit de oameni auzul

— căpitanul aude în el, durerea metalului încovoiat, străpuns, troșnitura unei vergi a suprastructurii, suspirul unei scânduri găurite și imperceptibilul foșnet al vopselii sgâriate de aschii. Cuirasatul vibrează ca un cal nărăvaș impins spre obstacol. Mașinile, înmulțindu-și turările se opintesc și găsesc, sghidând incăperea; acele manometrelor par hypnotizate de ultima cifră de pe ecran, cazanele aruncă sulji de aburi, clocoțele uleiului înebunit par să plesnească în rezervoare, fulgere brăzdează calea... Viteza maximă, 26 noduri și... Dincolo, înconjurat de norii unui sunt artificial, crucișetorul dușman taie zarea ca un bisturiu. Sclipind în bătaia soarelui, gurile tunurilor urmăresc ca niște ochiame uriașe, îndreptate de mâini nevăzute, fiecare mișcare a cuirasatului. Proiectile sfâșie văzduhul iar tirul lor inexorabil, învorizat de privilegiul unei viteze superioare și necrețător ca și ultimul round. Crucisatorul rotește în jurul cuirasatului, un vultan deasupra unui iepure. Cu fruntea îmbrobonată de sudoare, căpitanul se aplacă spre secund...

„Nu s'a socotit niciodată fricos. Cuvântul „laș” trezea în el sentimente contradictorii, și un fel de milă disprejitoare, de incomprehensiune. Tot așa ar fi privit, cu un pic de scârbă, o caracatiță ne mai întâlnită, primejdioasă, dar de care ar fi știut să se apere. Dar avea un fel de teamă a fricii. Această teamă îi prilejuise o activitate febrilă și îi biciaise imaginația. Poate că frica se manifestă în genere prin recrudescența fanteziei? Pe unii îi hypnotizează, paralizându-i mișcările prin presimțirea unei nenorociri imaginante, alțora le dă brații zugrăvindu-i căile de salvare. Lui, frica îi zugrăvise întotdeauna catastrofe și incendii pe bord, uneori chiar scene imposibile, gen „răscoală marinilor” sau „eșuarea pe o stâncă submarină...”

Și acum își închি�puia un obuz care ar fi spintecat vasul ca pe o scrumbie, de-alungul... Dar frica, cea adovărată, care îi se infiltrează în fiecare picătură de sânge, care te face să-ți pierzi mintea în vertigiul prăpastiei, frica atotcuprinzătoare, cleioasă ca sudoarea rece, secretată de toți porii dilatați de groază, — frica aceea nu

cunoșcuse niciodată. De când era mic, și se cățăra în pomii eei mai înalți din care nu mai știa cum să coboare, căpitanul își păstrase stăpânirea de sine și știuse să calculeze posibilitățile. Era poate un om totdeauna disponibil, înzestrat cu o fundamentală indiferență față de viitor și de plăcerile posibile? Unii spunea că respiră un fel de fatalism, propriu celor care trăiesc mai mult pe apă. Oricum ar fi, dar el își incredința deobiceiu viața — vasului. Primise în schimb increderea și supușenia acestui monstru de metal și lemn. Uneori desigur, și lui moartea îi ieșise în cale. Ridicase cochet năframa care îi acoperă hârca și-i răjise complice. Căpitanul strânsese între degete maneta direcției și cuirasatul își urmase drumul, tăind apele. A fi curajos nu e în fond decât un fel de incredere în cineva sau ceva. Căpitanul credea în vasul său. Uneori amândoi înțelegeau să se înfrunte din bejă îndrăznelci... Si acum, ripostau crucisatorului, săvârlind în răstimpuri inegale obuze de 320 care ar fi trebuit să trimeată de mult crucisatorul dușman, cu o explozie, la fund.

Căpitanul privește marea de pe fjord, Noaptea sud-americană îl înconjură cu gesturi molecome de soră de curitate, cu pași văluți de tacere, cu foșnet de crângi încircate cu zumzet de melodii, evocatoare de mantile negre, de șușoteli amoroase. Linștea înăbusse ropotul valurilor și dă pământului un fel de grație nouă, ușoară. Căpitanul simte că i se deschide în piept o veche rană uitată. Îi e sete. Cerul gurii i s-a uscat și vârful limbii ce și-o trece pe buze calege ca de obiceiu o salivă sărată...

Ieri seară, după ce se intorsese dela cimitirul militar, unde sub un soare dogoritor, prin praful străzilor rău pietruite își întovărâsi prietenii... Oare într'adevăr se reînuse să nu zâmbească, acolo la coborirea din furonul mortuar, în fața micilor tranșee săpate proaspăt... să nu zâmbească sătă de caraghios și păruse faptul că treizeci și șase de oameni — cunenii lui, — (le vedea și acum, în întunericul cursivei, surâsul, mâna, gâtul întins, privirea încrezătoare...) treizeci și șase de oameni, dormeau ca un fel de mumii neîmbalsamate în cutii

dreptunghiulare, negre, sub culorile steagului. Cu, ~~nu~~, fără steag, cu ori fără cruce pe coșciug, oamenii nu mai puteau sta drepti și toată ceremonia cu camioane, conuine, paradă și praf, îi părușe zadarnică. Ar fi puțin ferici să-i arunce pe toți treizeci și șase cu căte o ghiulă de picioare, în mare... Căpitamul era lipsit să vede de sentimentul terostru al comediei ce fi-o jocă pie-insuși. În faza să-măsgălească vesnicia cu simboluri false și renunța la iuhiziile raiului. Monretea era desigur un eveniment, ceva ca o elice ruptă, sau cicleonul, sau un circuit. Un eveniment de categoria celor de neprevăzut. În asemenea cazuri te comporti *cu demnitate și sănătate*. De căte ori muris: un marinar, căpitamul rostise în fața oamenilor însirați pe covoră, o cuvântare, care pentru pământeni n'ar fi fost deloc adecuată. Oamenii care nu trăiesc pe apa, nu pot înțelege. Cadavrul lumenii peste bord și nimeni nu-l plângea. Pleca să-și doarmă somnul fără sfârșit în umbra insulelor de corali, sau în burta vreunui rechin.

Căpitamul își scoase pipă din buzunar.

Oceanul spăla orice urmă, orice durere. Duneta se întindea, netedă, fermă sub tăpile lui. Steagul vasului saluta cele patru orizonturi. Ochii căpitamului crui spălați de vânt. Corabia își încordu pieptul și panasul ei de fum avea grajia pecelor de struț purtate de măriile curtezane. În silajul vasului, de horbotă scânteietoare, plutea uneori singuratică, o coroană de flori...

...Cuirasatul luptă cu încăpățânare. Căpitamul incercă să-i spere partea vulnerabilită. Din cauza vitezei superioare, căpitamul o aprecia atunci la 32 noduri și nu greșia, cruciștorul dușman avea posibilități imediate de contra-atac. Devia potrivit cu devierea cuirasatului, încurzat mereu de perdeanu-i de fum, amenințător ca un nor prevestitor de furtuni. Oamenii alergau în jurul turbelor. Mișcările lor se imprimau pe retină căpitamului. După un tir rulant, cruciștorul slăbi focul. O clipă, sunetul căpitamului fu clătinat de fericire. Își înălță privirea ca și când ar fi luat cerul de martor, dar în aceeași clipă văzu fața secundului atât de straniu albă, cu ochii ieșiți din orbite și gura deschisă. Cum poate fi

atât de palid, gândise și în aceeași clipă zărise despicând culorile, alte două vase dușmane înaintând înspre ei. Erau prinși în cere și siliți să se îndrepte spre coastă. Vasele dușmane barau cele trei zări, scuipan flăcări. Trei contra unu. Din nou căpitamul își oazi intima bătând cu putere în ritmul mușinilor. Trase aer în piept, se uleca spre microfon și rămase astfel. Un obuz de 203 răsuza perforând blindajul, la proră. Cuirasatul se căzina. Pentru prima dată frica trece ca un deget rece de înjunghiu coloanei vertebrale a omului răspunzător în fața lui Dumnezeu și a semenilor săi, de soarta vasului. Mâna lui, cu degetele chirite, încearcă să învârte maneta. Să solibide direcția. Secundul deschide încă odată gura, face un gest absurd și se rostogolește deodată cu față schimbată. O schiță de obuz l-a lovit în ceafă. Căpitamul îl privește și n'are timp să chemă în ajutor căci în aceeași secundă o explozie neagră și roșie sparge cerul, despică marea, amestecând cele patru orizonturi. Block-haus-ul a sărit în aer, cu suprastructură, cu tunurile, cu oameni cu tot și zace acum, masă informă de fier, lemnărie, plăci perforate, bucăți de carne, zdrenje, parte în ocean, parte pe puncte. Un tun, întins ca o girala, agonizează, cu gâtul sătul în peste covoră. O caschetă albastră a rămas prinșă pe un cui... Șiroaică inguste, roșii se amestecă cu fundalii. Antena de radio, ca o uncioră subțire, se leagănă deasupra valurilor. Consta, ca o ramură neagră, apărându-se pe apă.

...Aseară a intrat într'un bar. Fugise de oameni, dar nu putea să trăiască fără ei. Era însoțit de singurătate și avea neapărată nevoie de a se pierde între alții. Ziam trecuse plină de griji și cuvințe, cu toate că o întrebare, una singură, îi sfredelise creierii. Căpitamul incercase să înălțe, să o uite. Avea nevoie de acea tacere interioară care e ca un gol în care te joci cu imaginea proprii tale vieți. Își ruia buzele în halba de bere aburită, spumoasă, dar lichidul rece îi păru sălcios. Goli cu greu halba. Îi veni atunci în minte fraza pe care o citise deșorii în romanele mărinărești: „Căpitamul urmă destinul vasului”. Era o frază tipărită în negru și semăna extraordinar cu întrebarea care-l chi-

nuisse, decând pusese piciorul pe țarm. Destinul vasului! Desigur, când e scufundat în cursul luptei, sau în timbul unui ciclon, sau din neglijența căpitanului. El însă n'are nici o vină! Dimpotrivă, superiorii săi au toate motivele să-i mulțumească. A salvat ce se mai putea salva. A adus vasul așa cum e, în port. Va trebui reparaț, refăcut, revopsit, dar nu va mai apuca să vadă toate acestea, fiindcă a și primit ordin să-l scufunde. Altfel, acest vas va fi o pradă de războiu, va fi predat dușmanului... Dar ce-i pasă? A scufundat propriul său vas. E o ghumă, nu-i așa? A luptat, făcând corp cu bastimene în decursul unui an întreg. Și acum...

Căpitanul nu se revoltă, măcară lui e să execute ordinele. Tot cecace se întâmplă în vremuri de război, e absurd, e nonsens, e stupid. Oamenii nu mai există. Există considerente de ordin superior... Dar cum rămâne cu el? I se va da un alt vas, poate? Dacă va reuși evadeze din țara asta, care se pretinde neutrală. Dar dacă va fi internat? Încă un whisky!

Căpitanul nu era un om complicat. Nu își punea niciodată creerii la tortură, întrebându-se de ce și cum facea parte din spetea oamenilor, care pășesc înainte, pe calea largă, bătătorită de înaintași. Se mulțumea să aibă mâinile curate, uniforma reglementară și un carnet de economii pentru bătrânețe. Știa să privească în zare și atunci când marea i se părea nespus de frumoasă, fredona între buze un vechi cântec învățat la școală. Respecta codul nescris al cuviinței și al tradițiilor marinărești ca și pe acel al semnalizărilor. Bătu cu pumnul în tejghea și fiindcă barmanul nu-l servise destul de prompt, îl copleși sub o năvală de injurături din cele mai grosolane, pe care le colectaționează în toate porturile lumii. E adeverat că până acum, „gura lui-de-căpitan” refuzase să le pronunțe. Dar astăzi, uniforma lui nu mai avea nici o semnificație, iar alcoolul urca în valuri ușoare spre tâmpă. Mai bătu odată cu pumnul în tejghea. Inaltele pahare de cristal zornăiră, consumatorii adunați întrările capetele mirate, barmanul tresări. Toți oamenii același aveau ochii bulburați ai peștilor prinși în năvod. Oglinzile reflectau sala

într'un fel ciudat. Pereții creșteau. Becurile electrice se umflau ca niște baloane sclipoare și în secunda următoare devineau palede puncte atârnante sub un tavan lăru contur. Larmaroc lipsit de consistență, bămul cu lenele groale și marinarii tuturor țărilor, îi păru căpitanului; strânt ca o cușcă dreptunghiulară, vopsită în negru, acoperită cu un steag. Oamenii lui muriseră pentru a da prilej muzicei garnizoanei Montevideo să cânte lals marial marinei. Domnii în frac își exprimaseră părerie de găru și-și arătaseră posterioarele rotunde în timp ce se aplăcau spre groapa în care aruncau căte un pumn de pământ...

Înălțorosind ecva neînțeleasă, căpitanul se așeză la masa unui fumător de pipă, care nu-i acordă nici o atenție. Gras, cu mustăcioară neagră, sud-americanul beat se amuză, suflând inele de fum. Căpitanul îl sgâltii; se produce o altercație, un încoput de pugilat, dar lucrurile se domoliră căci barmanul îl mai adusese un whisky. De fapt nu știa nici el de ce ședea în barul acela. Nu era băutură. Barmanul îl trimisese într'un târziu și o femeiușă fardată care cirpea într'una. În cele din urmă tot ea îl luase de braț și îl scoase în stradă, fiindcă se închidea locul iar chinerii ridicau scaunale și le așezau cu picioarele în sus pe mese. Lămpile se stingeaau una după alta, oglinzelile reflectau pustiul apelor moarte, muzica plecase. O urmase pe femeiușă aceea dealungul unei străzi inguste, apoi pe scările soiioase ale unei case vechi, până într'o odaie albă. Se desmeticise fiindcă geamul deschis arăta noaptea iar odaia era măturată de reflexele regulate ale farului din port. Nu se afla acolo decât un pat cu o pernă foarte curată, un scaun de paie și un lighean. O sumedenie de fotografii erau prinse în pineze pe perete. Odaia asta semăna vag cu odaia lui de elev. Femeiu ridicase muselina albă și așteptase în tăcere. El se culcase îmbrăcat. Își aprinse pipa și fusase privind cercul de umbră pe care-l desena pe tavan abatjourul lămpii. Aerul era atât de cald, încât apa din cană era sălcie. Prin ferestra urcau zgomotele înărziate, cântecele și injurăturile, răsetele și chemările de pe toate latitudinile. Căpitanul, culcat pe spate, în patul

moale și nib al unei fete din întuneric, regăsea întrânsul luncarea vasului, tremurul scărilor metalice, ecoul mășinelor, palpităriile cuzandelor răzbind până în cabina lui, forfata panții, spălatul cu furtunul în zorii zilei. Înăuntru lui, plămâni mulți erau plini de mirosul fierbinte al uleiului, de incandescența cupoarelor, de pulberes cărbunelui impins cu lopata și tot în el se aprinduse ochii scăpitorii ai oamenilor, muncind în semi-intunericul calei. O lume, o lume întreagă ascunsă, sub plăsoare coastelor, în carne și plămâni lui!

Fata se desbrăcă, luncă goală sub musclina apărătoare și-și culcă obrazul pe umărul căpitanului. De multă veste liniștită se motolese, iar galioanele își pierduseră strălucirea. El întreba ceva. Dar el nu știa să povestească, nici măcar despre cui răsuflarea. Fata glumise, încercând să-l măngâie, renunțase. Într-un turzii și spuse cărori să plece cu el. El întrebă ceva. Ca și când răspunsul ei ar fi putut să-i lămurescă lui multe lucruri dacă vrea să plece într'adevăr cu el și mai ales unde? Ea mărturisise că și e dor de pările cu ierni și zăpezii, de tările unde noaptea e albă ca și ziua și unde crește orchidea de cristal pe gemuri. Ea însăși venea dintr-o țară cu sănii, cu clopoței și cai, cu căini cari aleargă printre troiene, cu aer rece și miros de brazi. Căpitanul răsărit: — Astă o dorești aici, fiindcă e prea cald... Adevărul e că iernile nu plac nimănui... — Nu pot trăi aici, spuse fata goală, nici unde e totdeauna la fel... Căpitanul tresări. Deodată îl cuprinse o grabă nouă, febrilă. Trebuia să picte, să cane pe cineva. — La ora asta? spuse fata, curând se va face ziua... Toată lumea doarme... Cum să plece? Dar nimeni nu-l mai poate reține pe căpitan. Graba lui devenise anxietate, neliniște. Dacă nu va pleca, va trebui să urle, sau să se lovească cu capul de pereți. Fiindcă i se scufundă vasul? Cine vorbise? Aș, de unde? Nu-l mai interesa soarta, „wrackului”, epavei... ci numai propria lui soartă... Nu vrea să fie internat... Căci nici măcar sinuciderea lui, dacă se va petrece pe pământ... Odată cu vasul... Când? Dar mai este încă... Mai poate avea bucurii...? Dar graba nu voia să se stingă. Se sculă din pat. Fata îl privi mirată. El

rauta rotindu-și ochii prin odaie, cascheta. Fata sări din pat. El încercă să îl întrebat: — Nu pleca, așteaptă... o să te iubesc... Vorbea încet cu gura atât de aproape de obrazul lui încât răsuflarea ei trecea ca un zefir mânăgându-i urechea: — Unde mi-e sapea? — Erai cu capul pe... ai uitat-o sau poate ai pierdut-o în bar, în timpul meierării! El înțelegea. Faptul de a-și fi pierdut cascheta săpa un abia în mintea lui, despărțea trecutul de prezent, deondă destinul. Omul care și uită pălăria într'un bar și căpitanul, stăpân după Dumnezeu pe bord, nu erau aceiasi persoană. Rângi. Fata își desprinse brațele. Stătea goală înaintea lui, privindu-l. Zâmbetul profesional își pierdeșe de pe buze, avea acum chipul sfios al unei eleve chemate la tablă. Căpitanul se răsuci pe călcăie, ferindu-se să atingă trupul ei gol și se îndreptă spre ușă. Fata îi apucă brațul cu palmele ei calde, dar el o respinge brutal, plin de o adâncă și oarbă mânie. O lovise cu pumnul în piept. Ea se prăbuși, fără să geamă, pe podea. El deschise ușă. Întorcând capul, îi văzu fața fără strop de sânge și ochii verzi, nefințegători, mustători, cu pupilele dilatate. Fugi, sărind scările către trei, alergă pe stradă, ca un căine turbat, fără gând, călăuzit de instinct, spre vas...

Erau deci trei crucisetoare dușmane, care-l înconjurau din trei părți. Și erau coasta și portul în față. Prora ruptă, block-haus-ul prăbușit, șaizeci de răniți, treizeci și sase de morți și secundul care mai horcaia la picioarele lui. Nu găndise atunci decât la salvarea vasului și la acești oameni. Ducea vasul spre port. Nu mai conta propria lui viață. Horcaiala secundului era monotonă ca un descăntec. Moarțea era prietenosă, ca o veche cunoștință regăsită în timpul unui cutremur. Oamenii muriseră, unii răniți în burtă, cu față pământie, gura căscată și ochii ieșind din orbite, alții se prăbușeau ridicând brațele în aer, într-o ultimă implorare. Trei mari gari ingurunchiată deodată și se răsturnară pe o coastă ca impinsă de o mână necrutătoare. Prăvăliți sub povara cerului, alții zăceseră cu față în jos și brațele în cruce. Un căinăț aspirant părea că luncă într-un somn adânc, cu picioarele strânse, vinețe și un căscat oprit în gât-lej.

Alții își indeplineau misiunea și în moarte. Căpitanul lovit în frunte, își mai apăsa degetul pe telemetru și iar doi artileriști — broboanele de sudioare mai percută pe tâmpalele lor, — incremeniseră aplcați deasupra banci. Numai ochii lor erau fără priviri, albi.

„Căpitanul, așezat pe treptele de lemn, scoase din înzumăr pipa și săculețul cu tutan, dar rămasese cu mână sprijinit de peretele de lemn și cu săculețul deschis pe genunchi. De ce nu murise acolo, pe paserela de mandă, apăsându-și obrazul de oțelul ei rece? Totuși fi fost normal, ar fi luat aparența unei ultime călătorii, în care ar fi pornit amândoi, vasul și căpitanul, pe decursul cărcia ar fi căutat să plutească, obosind codul în vigoare, cu demnitate, într'un acord desăvârșit. Pe când astăzi, *redus la condiția umană*, amputată partea lui de oțel, eroism și simbol, căpitanul răsuflare în sfârșit persoana lui civilă cu dorințele ei modeste, cu setea ei de alcool, refractară oricărei discipline, nu găsi deodată frica. Află că va trebui să moară odătă și gândul îngrozit! Moartea pe mare fusese de mult seara tăta, pe când moartea așa, aici, era plină de necunoscere.

„...Fugise dealungul străzilor spre sfârșitul nopții. Alegase în neștiire, urmărit de chipul fetei răsturnate și pudea, ingrozit de brutalitatea ascunsă într'insul, întărit de remușcări vagi și de un obscur sentiment de rușine. Ceva se surpase în el. Și acum, fără ca să se prindă pipa, se ridică și coboară treptele spre cheiu. În sprijini coatele pe balustradă digului și oceanul însuși tinse la picioare. Sări peste balustradă și păși pe săpul țărmului. Se potință de un morman de odgăină ridicate ca un mic turn la capătul unei punți. Deasupra funiilor, doi licurici scânteiau, verzi. Mâna căpitanului nimeri blana catifelată a unei pisici. O ridică în sus, de ceară, și recunoște torsu-i prietenos și urechile capătășite, argintiu. Miau, pisica lor de pe bord! Cum de găsea aici, singură, păzind epava? Numai pisica nu păzea epava... Unde era bucătural? Probabil într'un hotel. În care el și ceilalți supraviețuitori, povestea pentru a suta oară în față unei sumedenii de sticle goale, luptă ceea din urmă a vasului. Căpitanul luă pisica în brațe și

întoarse pe cheiu. Sub degetele lui simțea bătăile pieptului animalului. Și o liniște cumplită, liniștea țărmului pustiit de tornade i se cubări în piept.

Cu capul gol și cu pisica în brațe, aștepta zorii zilei pe nume. El? sau căpitanul? Nu mai știa. Aduna fărămiturile bătrâznelor trecute, furtuna aceea de lângă Ciclade, furtuna cealaltă din Marea Neagră... și raidul spre Buenos Aires... Tii minte Micu? O strânse atât de tare, încât pisica miorlăi și se sbătu sgâriindu-l. El deschise palmele și pisica dispără în noapte.

Cuirasatul, oerotit de întuneric, atipise. Semăna cu un muribund. Efluvi porneau spre căpitan, iz de cărbune, buhoarea lemnului putrezind sub stratul de vopsea, valențirile fumului, miroslul de ars, de acetilenă. Un fel de poveste, toate aceste mirosluri. Căpitanul adulmeca vasul. Știa, fiindcă mirosea a păcură, că sunt lovite mușele, miroslul ulciului, zugrăvea dezastrul din sala enginierilor, iar plănselul ușor al benzinei, evaporate din rezervoarele din dreapta, tânguirea antenei, scâncetul rezonatorilor, și mai ales murmurul înăbușit al apei care în cluda bandajelor mai pătrundeau în fundul vasului, erau horăjelile unei mărețe agouii.

Deschisă acum și formele cuirasatului. Stelele păleau pe cerul liliachiu. Spre răsărit, era roșiatice ca o imensă moară de liliac persan. Deasupra vasului mai făltăcam nevăzute aripi. Valurile veneau de foarte departe și creste de spumă. O barcă, cu sgomot de scoică, se ciocnea de peretiile vasului. Dealungul cheiului, dăckurile miroseau a brad și lemn putrezit în ploaie. Deasupra acoperișurilor lor de țiglă, se profilau dealurile, cu pămătușuri verzi. Orașul apărea crenelat, cu promenade și piețe, cu blocuri albe, imense, cu coșuri roșii de fabrici, cu anane, cu turle verzi, cu cupole aurii. Pe cerul dimineții minde, orașul era încă o machetă de ghips. O creangă de eucalipt bătea la o fereastră. Căpitanul își aduse aminte de crengile nucului, ciocâinind în geamurile odăii lui, din copilărie. Înaintă pe pontonul de oțel. Sui scăriță înăbușită... Se găsea pe bordul epavei.

În cabina lui, totul era vraiește. Fereastruca rotundă, spartă. Semăna cu un ochi din care s'a scurs pupila

Coborî în cursivă și mersul să redeveni grav, cadavre potrivit cu ritmul valurilor. Mâinile căutau hărțile și eronometrul. Dincăr, nu se putea trece, totul era murdar, prăbușit..., o epavă. Se reîntoarse în cabină și așeză în fața biroului, trase scerțarul căutând jurnalul de bord. Uitase că-l depusese la consulat. Aplecat asupra scerțarului gol, căpitanul își privi trecutul. Abia atunci dase toate documentele, iscașise toate hărțile oficiale și se interesase de posibilitățile de a se reîntoarse în patrie. Astăzi, toate acestea îl măreau ireale, imposibile într'un evant — neadevărate. Azi nu mai era căpitanul. Era doar un om care dorea să-și trăiască viața. Să moară sau? Să trăiască. Să zâmbească, să vadă alii morți și alte zile, să iubescă o femeie. Altădată fusese căpitanul. Intruchiparea centaurului marin, trunchiul uman pe solduri de oțel. Cuirasatul era o parte integrantă din flința lui. Și această imprecunare a omului cu metalul, cu lemnul, cu plumbul și carbunele, fusese astăzi deosebită încât deoseori gândindu-se la sine, gândise „căpitanul”. Amalgam de carne și de phanți, de înimă și osuri, de priviri și ochiuri, de pumnă și tunuri, vasul și osul împărteau același destin. Depindeau unul de celălalt.

Aplecat asupra scerțarului gol, el înțelegea că tot ceva fusese croic, generos și bun înțelesul oprișorului pe care îl avea de metal și lemn. Nobil era oțelul, generos lemnul, bland carbunele, curajos motorul... A salva viață nu era nevoie, a se expune primejdiei, a duce pe umăruri răspunderi și onoarea unui steag, și să indeplinească până la complicită titlare a cului, și până la exaltarea cestului eu, da totul fusese posibil. Fiindcă era vîndă și răde de moarte, da, stând pe puncte, cu picioarele în fipte în forță vie, urătoare a curasatului. Azi, nu mai era decât dormoul cuture, care se fereste de gădujă și de ceată, e îngrijorat de sările din ziare și se bucură pentru viața lui mică și unică, omenește ambicioasă, dar nicio sigură, omenește libidinos, brutal și fricos, își fricos. Căpitanul își sprijini capul în palme și răsuflare cu privirea pirondă pe harta marina. Albastrul oceanului se înalta tremurând în lumina zilei cu albastrul curenților și a tem-

Treptele troznești. De undeva izbucni râsul unei femei gădilate. Un liliac trece, orbit de lumină. Noaptea întotdeauna mai întârzia pe la colțul străzilor. Vântul din larg, sărat, gonise parfumul magnoliei. Acoperișurile începuseră să lucrească trandafiriu. Căpitanul trece pe chei, apoi o cotitură la stânga și se strecură printr-un pasaj întins. Mai urcă și pantă de nisip, sări peste un grilaj și se găsește într-o grădină părăginată, rămășiță unui parc care pe vremuri coborâse până în mare. Sub numările grele de rouă umbrele mai erau adunate. Pământul miroscea a migdale și urină. Iarbă era neagră și proaspătă. Aici, marea parea o nașocire, pământul era închis la margini. Căpitanul revăzu copilaria lui și îl regăsi în colțială, pe care-l pierduse de mult, pe omul uscat și uscat. Putea să trăiască de dragul copacilor, de dragul caselor. Revăzu consulul, burta lui mare, ochelarii scerțarului de legătare și salutul protocolar al portarului în uniformă. Dar unde erau cei doi care-l urmăreau? Ce doi din poliție?... Oare îl pierduseră, în intuneric? Într-o singură plânsă alb pe umărul căpitanului. Părul lui, de obicei lăsat sub caschetă, redovenise acum buclat. În posări ciripi și căpitanul rămasă să o asculte.

Somnia trezise și gomotul. Totul via în șantierul uriaș al două-urilor. Căpitanul urabla prin grădină. Ceasul indică opt și zece. Epava fusese dusă de un remorcher, disperat de coastă. El știa. Atașatul militar aranjase să îl spusească și lui că la opt și jumătate totul va fi terminat. Toamna atunci când soarele e ca un steag negru. Desigur, el, căpitanul, nu trebuia să asiste. Era urăt de cei doi... Poate de poliție, dur poate agenții sau ei și dușmanul? Dușmanul nu trebuia să știe. Poate nu va fi înăuntru. Opt douăzeci. Căpitanul se așeză într-o trunchiul umui copac, își scoase din buzunar reșeu și controla incarcatura. Un fluture alb, roti și puii lui.

Opt treizeci. Trei bubuituri, ca un tunet depărtat. Căpitanul își adus vestea până și în grădină astă părăginată. Doisimul s-a deschis ca o gură avidă. Agonie,

Ca un pumnal uriaș însipit în cer, epava se ridică dreaptă, apoi se prăbușește. Deasupra bulboanei plutește o imensă pată de ulei scânteietor.

In depărtări, apele se îmbină cu orizontul, se joacă cu vânturile, rând spre cer. Soarele se oglindește în pată de ulei.

Căpitanul căntări revolverul în palmă. — Nu mai am nevoie de asta, iși zise. Ziua se culcase printre copaci, ca tot atâtea inele de lumină. Pământul dăruia flori și iarbă și căi neumblate. Il așteptau izvoarele și femeile. Trebuie să revad pe fata aceea. Are un corp drăguț. Trebuie să-i cer iertarea... O fată din Rio dela Plata. Se întreptă spre oraș. Tâlpile î se lipeau de pământ. Parca prinseze rădăcini! Deodată incremeni. Pe zidul de jos, un ghemotoc negru, catifelat. Căpșorul triunghiular cu mustațile albe și urechile căptușite cu argint... Pisica îl urmase. Căpitanul o privi îngândurat, și o brazdă adâncă î se săpă pe frunte. O privi ca și când ea î-ar fi adus un răspuns. Apoi, sări gardul fugi spre cheiu, coborî treptele. Si în clipa în care picioarele lui se infundără, mâna lui apăsa trăgaciul. Se prăbuși drept ca o epavă, părul î se amestecă cu nisipul.

Sângele, cu gâlgăit vesel, curgea din rana nouă. Prelins pe țarm, picurând în mare, înflori, într'un arc de spumă, un curcubeu de corali.

INUTILA JERTFA.

Câinele mărti prin somn. Privirea femeii se mută de pe pagina albă spre lup. Făcând aceasta, descria un semicerc. Botul negru al animalului avea — la lumina foecului — reflexe argintii. Labele lungi tremurau impercepțibil. Câinele visa, probabil; visa că aleargă după o pradă, poate după un iepure cu coada-pământul albă sau după pisica tigrată a vecinii. În tăcerea clipei, femeia auzi deslușit răpăturile unei mitraliere. Pe urmă cinea răspunse trăgând focuri de revolver, unele grăbită și dese, altele în răstimpuri, șovăitoare, ca și când omul ar fi tras în silă. Pe urmă tacerea reveni, ca o apă abea pompată, infiltrată prin nevăzute giuri în apartamentul tixit de cărți, căptușit cu tablouri, cu covoare, în casa aceia cu ușile solide bine inchise, cu pereții de beton armat. Femeia reființa să scrie. Fața ei căpăta expresia concentrată și severă pe care o au unele fețe chinuite de „Pietă” medievale. Trăsăturile fine devineau atunci linii aspre, gura își pierdea moliciunea și sinuozitatea de garoafă sălbatică, strânsă atât încât părea să inchidă un tipăt, sau să muște din ceva foarte umar, iar brazda adâncă săpa fruntea, verticală, albă și rea și urâtă ca o cicatrice.

Nu era ușor să scrii în timp ce tăcerea era sfâșiată de răpăturile mitralierelor, iar linisteala părea că se adăpostise doar între cei patru pereți a acestei odăi situate la cel mai înalt etaj al unui imobil de raport. Acolo jos, pe străzile din jurul blocului, alb și net ca

un templu grec renovat, multimea vuia, însângerată, desfășurată, rebelă, când animată de o mișcare care trebuia voință, când desfășurată și pierdută ca o turmă de oi, lăru păstor. Lovitura de stat eșuase, dictatorul scosese armata și tancurile. Acei care încercaseră să-l răstoarnă mai luptau în grupuri razlețe izolate, iar poliția, agenți secreți și jandarmii simțindu-se din nou poznici orbane și ai societății, începeau raziiile, descinderile, a restările, violau domiciliile și conștienții că „ai lor invinseseră” se arătau odioși, brutalii și îngânați ca și acela care datorită teroarei sugrumează clanul unor tineri gata să moară. Doamne, cine știe, poate că și o lovitură de Stat, poate fi un ideal pentru care merită să moră?

De acolo de sus, oamenii — și acei care trăgeau cu mitralierele și acei care se apăreau cu revolvere, pînă în ungherile intunecoase ale curților sau cu spatele împreună de zid, — erau la fel de mici și ridicoli. Erau niște furnici îneburuite deodată, surde și oarbe, pornite să se atingă reciproc, să-și distrugă mușuroiul. Total parea lipsit de orice sens și destul de vulgar. Niciodată nici acei care-l susțineau pe Dictator, nici acei care vroiau să-l răstoarnă, nu luptau pentru o idee, pentru ceva perfect și frumos, care i-ar fi înălțat peste condiția umană. Tinerei răsuflați erau condusi de un căpitan pseudo-iluminat, care propovăduia ura de rasă, cuiburile secrete și splendoarea jertfiei de sine, inconștient de adâncea contradicție a posturilor lui. Acei care apărau Statul și ordinea nu erau decât niște linguisitori și fricoși slujbași ai unui general, plin de acea maiestate și acea siguranță de sine care pot fi conferite doar de ignoranță completă și de vanitatea unui piept, umflat ea de curcan, acoperit cu tinichele. Își Tânărul căpitan și bătrânul general doreau în fond același lucru: puterea; acea putere iluzorie care îi se pare ascultătoare și efectivă atunci când ești cocoțat sus de ioh, așezat într'un fotoliu mare în dosul unui birou. Și totuști e destul să te sufle vântul ca să te clăini și să cazi deasupra berbeleacul, ajungând cu atât mai jos, cu căt ai fost mai sus. Căci acolo, sus, în fotoliu „n'ai de ce să te agați și singurul gest care-ți rămâne de făcut într'o astfel de

tragică situație, e să te sprijini de obâncul propriu tale săbiu.

Întâmplarea aceia a prăbușirii devine atunci din tragică cumplit de comică și nu e nici o deosebire între vițazul care-și agăță spada în aer, rămânând cum se spune pe poziția lui morală și gândacul unicorn, răsturnat pe spate, care încearcă zadarnic să-și proptească lăbutele pe o rază de soare, pentru a revînă la poziția lui inițială de călător pe pămînt.

De data aceasta generalul se agățase de un fir de păiu, care fusese întins tocmai atunci când părea gata să se răstoarne. Iși dăruise tara străinilor cu eisme negre și uniforme feld-grau — Paris vaut bien une messe — spuse pe vremuri brațul Rege Henric al IV-lea. Titlul de Conducător îi se părca generalului trădător o răsplată suficientă. De altfel putea să doarmă linistit. Nouii lui stăpâni erau tot atât de mărginiți ca și el. Deosebirea era numai de cantitate. Ei erau mai mulți...

Nu e ușor să urmărești o idee atunci când știi că e destul să cobori cinci etaje ca să dai de oameni cari mor pe stradă... care mor stupid și monoton ca muștele otrăvite de dulcea tentație din farfurie cu cap de mort. Nu e ușor nici să te închizi în casă căci în ciuda ușilor groase și a peretilor acoperiți cu rafturi și cărți, sgomotele se prelungesc pe sub uși și tulbură pacea inconjurătoare. Femeia care sărbătorește să participe la cele trecătoare, la cecace se întâmplă doar azi. Trăia în veșnicia clipei întemnițării în cuvinte, cu tensiunea celui care cântă să deschidă sensul intunecat și luminos al vieții, legile ei eterno și pură. De pe neteda suprafață albă, acoperită de semne albastre, aveau să se ridice nevăzut umbrele nemuritoare ale oamenilor, ale oamenilor adevărați și nu ale gângănilor îneburuite, ahtiate de zahăr și sânghe, de trucător și de absurd. Dar poate că oamenii adevărați, erau tocmai acele gângăni care tipau atunci când erau lovite de gloanțe, care cădeau ridicând brațele în cer, care agonizau uniform, chemând în ajutor

pe mama lor sau pe Dumnezeul din Cer, cu văietele înăbușite de gâlgăitul săngelui și ochii albi de suferință și spaimă... poate că oamenii adevărați sunt foarte departe de aci pe care îi vedem mari, semini și eterni osibuciumul lor marmorean și perfecția lor de veacuri. Oedipus și Nehliudov, Alceste sau Rosalind...

Nu face nimic, își spuse, culcând stiloul pentru a-și aprinde o țigără. Nu face nimic căci Pierre Bezuhov trăiește și unchiul Vania și Eugenie Grandet... și delicioasa Ducesă de Parma. Chiar palidele și romanticele personajii Pierre și Virginia continuă să trăiască cu toate că de mult, insulele nu mai sunt un rai pierdut pentru nimeni. Și fecioarele nu mai mor cu rochia strânsă pe trup... Sub formulele efemere ale clipei, ei retrăiesc aceeași poveste. De altfel eri l-am întâlnit pe Hamlet și chelner într-o cafenea și vrea să se sinucidă, iar taximetorul de tramvai cu care am stat de vorbă avea preoții pări faustiene, chinuit de setea cunoașterei... Căci sub o formă sau alta, marii eroi trăiesc printre noi și creșinți tipuri, noi nu facem decât să-i descoperim. A revelat omului propria și necunoscuta lui măreție...

— Chezășia unei opere de artă... este această libertate, această disponibilitate în fața oamenilor și vieții...

Aici se intrerupse. Câinele mărfise din nou, de data aceasta violent, cu tonuri joase, prevestitoare. Nu mi visa căci își ciulise urechile iar în ochii lui de chihlimbar larg deschiși, se oglindesc flăcările focului. Ascensorul zumzuia încet, urcând etajele. Tăcerea își torcea furi. Geamurile, fumurii cu o clipă în urmă, se întâmpină seră acum de tot. Noaptea coborâse peste oraș. Nu se mai auzeau împușcături. Poate că sătulă, moartea hotărise să poposescă în alt han. Pe cer, — căci de aici de sus se vedea doar cerul încadrat în rama albă a ferestrelor, apără o steluță palidă, lucind ca șoavăchi sau lare. Apoi după ce trece un nor roșcat, apără o altă stea, triumfatoare și sidelică, o petală de fosfor. Laps se ridică și veni să i se alăture. Își culcă botul pe ge-

munchii ei și fără grabă ca și când ar fi pornit un scrâncieb într'o zi de vară începu să-si legăne coada. Avea ochi galbeni ca prunele blonde. Mai multdecât omenești, căci nu erau numai oglinzile celor înconjurați; erau adânci și strălucitori și fără umbre și ceteai în irisul de chihlimbar în tot atâtastră straturi și linii, gândurile acestui animal, loial și puternic. Uneori răsarea pe tipsia lor de aur vechiu, propriul său chip, foarte mic și foarte rotund, dar foarte clar, propriul său chip cu gura amară și cuta dintre sprincene și această expresie chinuită, întrebătoare pe care nu știi s-o pierzi decât atunci când dormi.

Câinele acesta mă înțelege — obiceiua să spună și aceasta nu era un fapt de natură să o mire, căci nu era dintre aci oameni opaci care au pierdut de mult legătura cu lumea necuvântătoarelor. Ceeace o miră pe femeie era că ea însăși izbutise să înțeleagă nu numai pe acest câine dar și pe toți ceilalți și pe pisicile și pe alte patrupede, într'un cuvânt să înțeleagă ceeace i se parea întotdeauna că e un mister. Misterul regnului animal... Lupul ridică botul, mării iar, și se îndreptă spre ușă. Adulmecă pragul apoi o privi. E cineva străin în casă, gândi femeia. Cecace o miră e să nu auzise pușii... Nu auzise niciodată pușii ascensorului, nici treptea necunoscutele pe palier. Aici, la ultimul etaj, și blocului nu se aflau decât două apartamente, al ei instalat într'o mansardă, renovată și aranjată și garsoniera unui sportsman. Vecinul era poate vedeta unei echipe de football sau centrul unui team de rugby. Nu știa exact. De altfel nu-l văzuse decât rar, totdeauna cu un fuljar în jurul gâtului, o rachetă sau o mingă la subțioară și un sămbet de prunc prelins pe toată față. Câinele devine nerăbdător. Ridicat în două labe apăsa clanță, grăbită ușă, reveni spre femeie, apoi iar spre ușă. Îl turbăea acel cineva, sau ceva care rămânea nevăzut. Știe cu siguranță ce nu-i întâmplat și numai eu stau să mă întreb... se poate să fie doar acea pisică anotăță a profesorului de algebră, surdă și angorată care e veșnic pe scări și fură de căte ori are ocazie. O pisică diabo-

lică. Știe să se strecoare prin ușile întredeschise, în cruda tuturor avertismențelor! De două ori până acum o salvase din colții lupului, indignat din cauza afarii de neobrăzarea acestui hot argintiu cu coada pufoasă și lungă... nu nu era pisica... era altceva... un necunoscut... căinele cu urechile ciulitale adulmecase primejdia... E mai bine să tacă, să șadă așa, în fotoliu, să se prefacă că nu e nimănii acasă, chiar dacă sună... dacă bate... chiar dacă î se spune că e cineva rănit și care vrea să lea... să se prefacă că nu e nimănii acasă... să nu răspunda nimeni. În vremuri din astăzi tulburi mai stă?... Nu-i lipsesc curajul. Tăcerea ei înghețată, imobilitatea ei de acum nu vădeau spaimă, ci egoism. Nu vroia să fie deranjată. Nu vroia — cu nici un preț — să fie tulburată atunci când urmărea în suferință și sudoare, în inordinea ultimă a spiritului, imaginea întrezoară și pierdută în ceață, imaginea și gândul scânteietor, nespus de frumos, și de clar, pe care trebuia să-l prindă în cuvinte, să dea formă și gles... Era ca un vânător pasionat care intră tot mai adânc în pădurea inextricabilă, plină de primejdii de moarte și de morțire fetești, care pătrunde fără a se gândi la întoarcere, mănat prin desiguri doar de pasiunea atot mistuitoare a vânatului... ero ca vînătorul care și urmărește prada și nu vede nimioi altoror decât petele galbene și negre ale leopardului, dispuse printre liane și trestii în desimea intunecată a neptunsei păduri.

Nu vroia să se trezească... nu vroia să se întoarcă înapoi în viață. Chiar dacă moare cineva, în dosul ușilor uși, ca nu va păriști masa ei de scris. E în joc ceva mai important decât o viață, e în joc însuși existența unei idei. Și chiar dacă ar fi silită să deschidă...

Lupul se culcese în fața ușei. Paznicul. O păză. O ghicise. Dar necunoscutul de dincolo nu plecase. O să fiind că urechile ciulite ale lupului fi urmărește toate mișcările, întoarse brusc la stânga, la dreapta, nemieris timp de câteva secunde. Acel sau aceia sau animalul care se află în fața ușei de teck, cu tăblita care-i purtă

numele, se ascundea... Ori poate un îndrăznește să sună. Femeia luă tocul, îl învârti între degete, apoi îl culcă pe pagina albă. Strălucitoarea vizuire se depărta, pălea, fișă pierdea conținut... Vru cu o desperată sfortare, să o regăsească. Toe, toe, toe... bătu cineva discret, abia sunzit. Dece nu sună gândii femeia, dece bate atât de fierbinte de parcă s-ar teme... Poate că se teme să nu găsească aici pe altceva? Căinele săcânia acum manios. Femeia se sculă fierbat și în drum spre ușă se opri. Câțiva pași covorul gros, ciutând să-și înăbușe pasii. O clipă fu entropică de speranță. Acela a plecat, să convinsă că nu-i nimieri acasă, că nu-i răspunde nimieri. Am scăpat! Sau poate mi s-a născut că a bătut cineva. Făcu un pas înapoi. În aceeași clipă, cele trei toc... toe... toe... răsunări, răsunări din nou, mai grăbite, acum, mai tari, mai despicătoare. Răsunau ca un tunet în urechile ei, cu boate că erau slabă, sovăitoare, însăși măntuită ca și prima dată. Aveau ceva desnașădăjduit în ele aceste bătăi, ceva hărțnit care cerșeau ajutor. Ce vroastă sunt, spuse femeia, cel mai simplu ar fi să văd ce este, doar îl om pe Dielyci aici. Conta pe aspectul fieros al lupului. Oamenii când îl întâlnescu, dădeau împoi. Pe ea o amuzăse totdeauna neconstă drăcească frică a oamenilor care nu credem că un lup poate fi bland. Il luă de zgardă și deschise prima ușă. Apoi se opri. Micul hall, plin de întuneric nu indică nici o umbră pe prag, nicio dără de lumină nu se prelingenca pe sub ușă. Se vede că necunoscutul nu îndrăznește să aprindă lumina pe scară, nici pe palier. Se ferește deci... Se ascundează... Era poate un răufăcător... un hot... poate că în clipă în care îi va deschide se va pomori cu ieava sau revolver întins spre ea, cu oribilă același gură neagră din care poate tăși gloantele. Stătea în halbul plin de noapte, și-si auzea bătăile inimii. Nu se putea ca neol să se stătească după ușă să nu le fi sunzit și el. Nu se putea să nu-i audă respirația grăbită... Poate că va trage asupra-i prin sticla vizorului. Se dădu cu un pas îndărătat și în aceeași clipă necugetat, mâna ei se întinde spre comitatator. Halbul fu plin de lumină iar femeia întoarse cheia vale și deschise ușa. Izbit de lumină omul se rupse din beznă și îi zâmbi: — Douamne,

dece zâmbeață atât de strâmb? gândi femeia și și spuse — intră!

El intră. Purta vechea lui pălărie de leutru, soiosură și decolorată, fularul roșu, țesut din lână unui lodi pulover al maică-si, paltonul lui cu mânecile roase, atât de prost căptușit încât în fiecare iarnă părea mai subțire, iar ghetele negre, lăsau urmă de zăpadă și noroiu pe parchet... — Intră! mai spuse ea, și-l pofti în odaie. El trecu fără un cuvânt și ea aruncă o privire pe scara Aprinse lumina. Blocul părea că doarne. Toate apartamentele erau încuiate, nu se auzea nici un sgomot. Jos de tot, în loja portarului, țărâia fără înecare un telefon dar nimeni nu catadiesea să-i răspundă...

In subsol, torceau mașinile caloriferului și aburul, mai viu decât oamenii în noaptea accia, se ridică ușor prin țevi și spre coș. Ea inchise ușile cu grije, amândouă după ce stinsese lumina din hall. Câinele nu se deslipsea pe lângă ea și părea extrem de nemulțumit. Când revină lângă Herbert, o miră faptul că el nu se desbrăcă. Stătea în mijlocul odăii, de parcă prinseșe rădăcini, și nici măcar pălăria trasă pe ochi n'o scoșese. Paliditatea lui avea ceva bolnav, molipsitor. „Dece nu scoți paltonul” spuse femeia. Privi cu părere de râu pagina începută, ridică din umeri. Cum este afară? Urât de tot? Sau liniștit? O să pun ceai la fieră și — întrebătoare, cu toate că omul acesta mut și palid și înfricoșat, începea s'o plătisească: — „Nimic nu-i mai bun când e urât și frig decât o ceașcă de ceai.. Am și pâine albă, o să fac niște toasturi.. Hai mișcă-te, aşeză-te lângă foc, nu-i aşa că arde frumos?”

El n'o auzea, părea scufundat într'o apă densă și grea, invizibilă care-l despărțea de lume. Semăna cu un scafandru lipsit de tuburile de cauciuc care-l leagă cu microfoanele și aerul dela suprafață. Parcă se află la mii de leghe sub apă. Și totodată, avea ceva de om expus gol, într'o piață publică, legat de stâlpul infamiei, gol și incătușat, cu sexul vânăt și mic, chircit între coapse

păroase.. Când vră să treacă în bucătărie el spuse — chiar glasul lui avea ceva istovit, de parcă se ridică din adâncuri submarine, de parcă se ridică anevoie despicând apele, luptând cu fluida lor impotrivire: — Sunt urmărit.. mă caută.. N'am nici un adăpost.. Ce să fac? O cuprinse ciuda. Nu, nici un fel de milă. Mila, compătimirea se nasc mai greu în inima unui om lucid, poate chiar prea lucid... Dar ciuda și mania, astea da, se aprind ușor și ard, răspândind în sânge căldură. Femeia simiți cum îi se înroșesc obrajii. Cobori privirea și întâlni urmele mărdăreșe pe care le lăsaseră pe parchet pictoarele musafirului. Strânse buzele și aduse din bucătărie o cărpă și începu să frece cu îndărjire parchetul. — Sunt foarte obosit, mai spuse omul, umblu de eri, mereu pe străzi.. Dorm prin cinematografe...

Dece dracu venise s'o deranjeze tocmai în seara asta, când seria? Dece venise să se ascundă tocmai la ea, care seudea într'un bloc, în plin centrul Capitalei.. Dece dintră miiile lui de cunoștințe, preferase să vină la ea, deși știa că e cunoscută pentru atitudinea ei, independentă, pentru admirarea ei neascunsă pentru toți acei cari — indiferent de teoria lor, — se găseau torturați și înjosiți din prima unei idei. El luptau în felul lor pentru un ideal generos și uman care în unele puncte era și idealul ei, bineînțeles numai în unele puncte... Dece venise la ea, fire-ai al dracului să fi, mai proastă inspirație nici că se putea! N'avea niciun chef să se devoteze, să se exponă, nici un fel de dragoste pentru mesecia de samarițeană. Unde dracu să-l trimit! La cine! Poate ar fi mai simplu să-i dau bani...

— Incolțit ca o fiară.. dacă mă vor prinde mă vor chinui grozav... și nici nu știu dacă n'o să trădez, dacă o să pot rezista.. O să mor...

Nedeslușit, de parcă vorbea de unul singur, Herbert arunca acum leșul tăcerii. Nu se mișcase. Ii dispăcea grozav caracterul acesta grandilocvent al monologului lui, o îngreșoșă și spaimă lui și această exasperantă frică de moarte. Dece se teme așa, gândi femeia, pentru

care moartea era un tovarăș credincios și loial, odată și odată tot va trebui să moară sau își închipește că nu... Și socot că e preferabil să mori aparent glorios ca un martir al cauzei drepte, pentru un ideal, chinez de oameni joscici și mărșavi, un fel de Iisus modern răstignit pe un parchet asfaltat, decât ca un om sănătos și bătrân, mormând cuvinte de bun rămas dintr-un pas de măeștră plăpomă roșie... Dar Herbert a fost totdeauna un lăs. S-a temut totdeauna de moarte, de suferință, de neplăcerile poliției, de foame chiar... Pare nu verosimil că face parte dintr-o organizație ilegală, dintr-o organizație în care lupta politică e la loc de cinstă. Convingerea e numai aparentă... Herbert e ros de ambigui, și de ambigia de a se crede el însuși mai nobil, mai generos, decât este într-adevăr. Faptul de a conspira, de a tipări ziaruri ilegale, asta îi hrănește vanitatea. Revoluția lui e un fel de eroism personal, ilegalitatea singură lui calitate deosebită...

Il judecă aspru. Poate prea aspru. Poate fiindcă era femeie, iar el un bărbat care nu-i placea. Nu orice bărbat place. Și Herbert n'avea nici un motiv să credă că fiindcă avea părul roșu, fața pistriușă și un pic roșcat pe brațe și pe piept, și pe coapse probabil, poate fi considerat un exemplar de preț; în fond exteriorul lui Herbert complecta interiorul. Un om mediocreu, un vanitos, un lăs. Parcă nu cadruau toate aceste caracteristici cu noțiunea de revoluționar, de partizan, de om urmărit.

— Nu exageră pericolul, spuse femeia, lăsând deschise ușile până în bucătărie. — Bănuî că ti-e foame și că vezi totul în culori sumbre, din pricina asta. Să te auzim după ce vei bea o cească de ceai. Aprinsă aragazul, turnă apă în ceainicul de aluminiu, rotund și cu flacă, scoase din bufet cestile, untul, tăia pâinea în felii subțiri, punând tacâmul pe tavă. În clipă în care se apleca, cu să mordă din răcitor sunca, o săgeată gândul că poate Herbert are dreptate, că poate e urmărit într-adevăr și că ei vor veni să-l caute, nici, în casa ei, și o vor socoti complicită. Rămase cu cujîtu în mână, împietrită. Vru să-l întrebă ceva dar un nod îl legă gâtul, un nod care

oprea cuvintele. Își simți inima ca un pumn de ghiață în piept. Nu, nu se poate... Nu se poate... Herbert exageră! Ar fi prea stupid ca ea să aibă neplăceri de pe urma acestui nesulerit! Cine dracu o puseșe să-l poftescă să sădă? Fusesese în total de două ori pe aici, și acum poftim! N'ea deranja numai într'o seară de scris, o seară care poate că nu se va mai repeta niciodată, căci niciodată nu s'a simțit nici aproape de adevăr, mai deschisă, și mai aptă să-l surprindă, nu i-a stricat numai o seară unică, peatru care ar fi jertfit bucuros un an din viață, dar o și expune primejdiei, într'un fel absurd, zadarnic. Un om cu care nu am avut nimic, de care nu mă leagă nici stima, nici dragoste, ci vaga prietenie a unor colegi de breadă, faptul că amândoi credeam (aproxi-mativ) în același lucruri... — Cum să-l dau afară? gândi, cum să-l expediez? Umplu untiera cu unt, tăie sunca felii, inchiso răcitorul. Începu să cană borcanul de marmeladă, dacă nu răsuși să-l găscăscă. Uitase cu deosebire unde l'pusese. Injură în gînd urât de tot, pe urmă ceaiul începu să fierbă și ea îl turnă în cesti.

Când aduse tava îl găsi pe Herbert usuzat în fotoliu lângă foc, dar tot în palton cu fularul învărtit de trei ori în jurul gâtului și cu pălăria pe genunchi. Avea aerul unui bolnav de măsele, care și așteaptă rândul în anticamera unui dentist. Aerul unui pacient torturat, care nu e sigur că va fi primit și care nu e sigur că are destui bani să plătească. Și totuși milog și cam obraznic în toată atitudinea lui.

— Dece nu te desbruci, întrebă femeia, punând tava pe măsuță rotundă de lângă cămin. — Pot rămâne? sopti Herbert și ridică asupra-i o privire de căine bătut. Privirea asta o lovi ca o palmă. Ea nu știuse până atunci că ochii unui om pot fi atât de spălați, de umil-albaștri... — Dece nu? și repede căutând să-si mascheze tulburarea. Sper că nu te-a văzut nimeni când ai intrat în bloc? Nici portarul? Și nimeni în timp ce urcă scările?

— Nu știu.. Nu cred... Dar dacă vin... dacă totuși vin,

unde să mă ascund? E o mansardă aici, trebuie să fie un pod, un balcon... Il privea înmărmurită. Apoi mănuia lo cuprinse. Desigur, dispune de apartamentul meu, de viața mea, fără să mă întrebe! Bine înțeles știe că ea nu va putea să refuze. Totuși ar fi trebuit să o întrebe, mai mult chiar că ar fi trebuit să spună că vrea să plece, că nu vrea să o lase să riste. Chiar dacă știe că acestea sunt simple formule de poliță, și că ea va minți, că se va preface sigură și liniștită. Dar e idiot să risti pentru un om care-ți cade pe cap din eer, e absurd să risti nu numai existența, aceia n'are preț decât prin neîmplinirea ei, dar opera... să risti să-ți lași opera neînținută... fiindcă un individ oarecare, din vanitate, s'a vrăit într'un partid ilegal și e pe cale de-a fi prins. A acționat deci, sau numai ilegal, dar și stupid. Numai proștii comit greșeli și sunt prinși, iar dacă există un prost mai puțin, cred că și partidul poate fi mulțumit și cauza! Tâmpii n'au contribuit niciodată la victoria unui ideal...

Nu durase nici o secundă. Ea apăsase pe un buton: — Vezi, aici e o nișă, cu un perete mobil, care face parte din bibliotecă. Apartamentul acesta a fost amenajat întâi pentru un agent de schimb. Aici făi pregătise biseroul un loc secret, pentru cassa de fier, probabil, una din acelea înalte, de oțel, cu zeci de sertare pentru acțiuni și titluri. Pe urmă el nu s'a mai mutat, căci a murit, a avut o criză cardiacă...

Eu imi ţin acolo lucrurile de iarnă.. Acum nișă e goală. Te bagi în ea și nici nu risti să fii găsit.. Cum de nu m'am gândit dela început. Va trebui însă să stai în picioare, vezi, se acționează astfel. Repeta demonstrația. Peretele, cu rafturi de cărți cu tot, se deschide și revine la loc, ca în filmele polițiste cu fantome. Probabil că și decedatul agent de schimb văzuse multe filme americane de acest fel. — Hm... spuse Herbert și suspiră pentru prima dată, tini pare bine că mi-a trecut prin cap să urez... Știi, mergeam pe stradă în nestire, și cum treceam în fața blocului tău, mi-am spus: Stai, dar stă aia aici... și am urcat... Mi-a fost frică numai să nu te găseșe

singură.. Am riscat... Până acum am avut noroc.. Era evident că nu se gădea decât la el. Acești oameni care viscază la fericirea milioanelor sunt de un egoism monstruos! Se gădesc la fericirea generațiilor viitoare, nici de cum însă la bună starea celor din jurul lor, din imediata lor vecinătate. Dar poate că și ea nu are decât ceeace merită... e o femeie meschină, lașă, egoistă... — Am cartea mea de terminat; își spuse — și tot ceeace fec urât nu e în fond decât din dragoste pentru carte. El se gădește la fericirea generațiilor viitoare și cu la opera de artă. Suntem amândoi în ipoteza omului care sacrifică prezentul pentru viitor...

Herbert aruncase în nișă paltonul și pălăria. Fularul îi atârna pe piept, iar el, lacom, își sorbea ceaiul. Căldura îi pătrundează și mici broboane de sudore scânteau pe fruntea lui pistriuță și întunecau rădăcina părului roșcat. Ea își duse ceașca la gură, dar ceaiul nu avea nici un gust. Era roasă toată de o frică latentă, obscură, căci îi usca cerul gurii. Se ridică, întoarse butonul aparatului de radio, schimbă câteva poziții. Viorile căntau, undeva, într-o sală în care nu pătrunseseră nimic străin, dulcea serenadă a lui Ceaicowsky. — Ce fericită sunt, gândi femeia, că nu iubesc pe acest bărbat și că nu tremur pentru viața lui. Ce disperață ușă fi fost dacă iubitul meu ar fi fost căutat de poliție... pe când așa riscul are ceea abstract și pasionat.. Suntem două figurine pe o tablă de sah, două figurine pe care le mișcă hazardul...

Cineva sunase. Lung... insistent... ferm, apoi în clipă următoare, înainte ca femeia să se desmeticească, soneria răsună din nou, strident. Câinele lătră ca ieșit din minți. Femeia simți că mâinile îi atârnă greu, înghețate. Herbert se ridică anevoie, ca un reumatic.. deodată nu se grăbește oare, ne expune inutil... și clătinându-se, se băgă în nișă. Peretele revine la loc. Cei dela ușă nu se multumeau să sună.. băteau cu pumnii în ușă și țipați: — Deschideți! — Iacă deschid. Se miră, singură, de vocea ei fermă, împede, cam străină totuși, diferită într'un fel neîntelește, de vocea ei obișnuită. — Vă rog fără

sgomot, trăim într'un bloc civilizat! Aprinse lumina. Deschise. Cei trei, în paltonane cu gulerile ridicate se dândură înapoi văzând căinele. Femeia măsură pe cei trei polițiști și spuse cu un semn și puțin ridicol aer de zeită deranjată: — Ce poftiți? Dece atâta sgomot? n'o fi arzând casa? Cu un gest analog, toți trei făcură un pas înainte și promunțără: Poliția! — Cu ce vă pot fi de folos? Avea ceva femeia această mică, brună și subțire, ceva care-i făcu să zâmbească. Apoi privirile lor devenină grave, și fețele lor vulgare, grosolană, cu ceva bestial în colțul buzelor, cu ceva inferior-animalic, în deschizitura ochilor mici, băgați udânc sub frunte și ascunși între pleoape umflate și sprincene stufoase, se intunecară.

— Vrem să vizităm casa, spuse unul mai tânăr, cu ceva mieros și slugănic în glas. — Aveți ordin de percheziție? Ei nu iudrațneau să pășească înăuntru din cauza căinei. Altfel de mult ar fi impins-o la o parte și ar fi năvălit în odaie — Serviciul Secret... Duiul mușcă?

— Mușcă. Sau dorîți să dansați? — Dacă nu-i inchizi undeva, în baie, sau în bucătărie, îl impușc chiar acum, spuse cel din mijloc, un om gras cu o musteață cănită și duse mâna spre buzunarul din spate. — Vrem să ne facem liniștiți datoria, spuse cel mieros. Femeii îi veneau să urie. — Indrațniți să atingeți căinele meu! Dar ținca prea mult în lup ca să-l expună. Dragostea te face laș. Îi trase de zgardă, căinele se opințea și nu lăsa să intre străinii înăuntru, lătra și-si urăță colții. În cele din urmă reuși să-l inchidă în baie. Cei trei năvăliseră în cameră, și începuse o cotrobâială cumpătită. El răsturna vasele de flori și ridicau covoarele, răvășeau hârtiile de pe masă, deschideau sertarele, umblau prin dulapuri, pipăiau hainele, aruncau pe podea tot ceea ce nu aveau timp să pună la loc, nimeriră în bucătărie. Cotrobâiră și prin răcitor și prin bufet. Cel Tânăr învețu înțelut într-un ziar și-l băgă în buzenar. Altul luă șunca și frânzela, cel cu musteață cănită, horcanul de marmelada, pe care femeia îl căutase atât și care se lăsăia de lapt pe polițioara bufetului în plină evidență. Cum de nu-l văzuse? — Zahăr nu ai, întrebă cel gras. Eu dădu din umăr.

— Doar rația... El râse gros. — Am găsit, știm noi că

voi, zgârie-hârtie, nu aveți ce mânca... coate-goale și măte-fripte! repetă el fără să știe expresia scumpă eroilor lui Carageale.

Ea îi privi stând ceva mai la o parte și găsea că cei trei agerți sunt oameni foarte obișnuiți. — Aș spune chiar cumsecade, gândi femeia, în timp ce polițistul cu musteață cănită, răsfoia cărțile bibliotecii, trântindu-le pe rând pe covor, — aș fi putut să sed alături de ei la cinema, sau cine știe, poate am fost vecini la măsuța unei cofetării. Ooameni pe care-i întâlnesci fără ca să-i veză, în fiecare ze, pe fiecare stradă, în prăvălie sau la casa de bilete a unui teatru. Poate că locuiesc una din casuțele acelea cu grădiniță, cu gard și tablă pe poartă: sunăți, căine râu și căinele râu nu e decât o nenorocită concită de peckinez și nu latră decât atunci când nu i se dă bucătăica de zahăr promisă și tocmai acum mi-e dat să-i întâlnesci fără căsuță, fără grădină, fără familie, fără aparență și fără mască, în exercițiul funcțiunilor joscice, desgustațoare, de oameni dresați ca și căni polițiști, să muște, să facă râu la porunca stăpânlui care-i hrinește...

Si peste o oră: — Ei, care va să zică plecăm... O să dormi singură, puicuță, astă noapte...

Așezată în fotoliu, ea privea ultimii cărbuni vineții care mai pălpăiau în camin. Era ingrozitor de obosită, desgustată de parcă fusese sălită să bea oribil noroiu al vieții. Glumele celor trei, propunerile, amenințările... Oroarea de a-și vedea apartamentul distrus, mai desordonat ca după un cutremur și mai ales frica să nu strănuie, să nu tușească, să nu leșine cel ascuns... Frică să nu vadă ei butonul, să nu apeze ci pe buton, și niciodată acel buton nu a ieșit mai în evidență, n'a fost mai vizibil parcă... Dar și mânia, mânia, că nu se poate opune, că trebuie să rabde, că nu se poate impotrivi cu nimic. Ședea în fotoliu și privea moartea focului. Cărbunii, vineții erau ca niște flori oflife; când și când o flacără roz, răzbătea sub impalpabilă cenuze. Ea nu mai urmărea nici miscările celor trei, nici conversația lor, nici întrebările. Privea focul

și revedea sobele tinereței, culoarele negre, în care, pitită, se ascundea în orele târzii ale somnului. În cele din urmă, cei trei se aşezară în jurul ei și cel mai Tânăr spuse: — Precum vedeti stimatî doamnă, percheziția n'a dat nici un rezultat, și totuși suntem siguri că nu vreți să ne spuneți ceeace știți. Informațiile noastre sunt exacte. Omul pe care-l căutăm e aici. L-a văzut portarul, am fost în mai toate apartamentele... Nu l-am găsit; știm totuși că individul trebuie să fie aici... Poate ne-am înșelat, a fost și a reusit să plece, mai repede decât ne așteptam dar d-ta stii unde s'a dus... crezi că ne-ai traș pe sfioră? Crezi că n'ai fișe la noi, la Secret? că nu te cunoaștem? Râse. Făcu cu ochiul. Ceilalți erau gravi ca niște zei din Ereb. Pe fețele lor nu trecea nici un gând. — Te-am luat la ochi, spuse cel cu mustață cănită. Păcat, ești tinerică... deci să-ți facem mizerie, ai auzit de lagărele de concentrare? Se spune că oamenii mor pe acolo mai abitir ca muștele... Dar ce ziceam, dacă ne ajuți să lăm prietenii... Avem și noi nevoie de o mâna de ajutor... he... he... Ne spui unde-i tovarăușul și am plecat! Și fiindcă iată că ne-am lămurit, spuse semnificativ, — ați înțeles stimatî doamnă?, ori ne spui adresa lui, ori vii cu noi... Al treilea tăcuse tot timpul... acum deschise gura și femeia văzu un șir scăpitor de dinți de aur: — Dacă ne ajuți, îți vom da ajutor, hai să zicem alimente, zahăr, salam, untdelemn, ce zici? — Nu m'ar mira, spuse cel cu musteață cănită, ca cetățeanul ăla să fie tot pe aici, poate în pod, așa îmi miroase mie... Iar cel Tânăr șopti la urechea femeiei: și atingea părul cu suflarea lui, ea se trase înapoia scărbită: — dacă e aici, îl luăm cu noi și tu ești om liber și independent! Nu de geabă îi spunea guvernanta că e încăpățanată ca un catăr, și ca s'o faci să îndeplinească un lucru, trebuie să-i poruncești tocmai contrariul! Miss avea dreptate. Ea mi se schimbașă. — M'am obosit să tot repet că nu știu nimic, spuse femeia. Dar de când bei ceai, seara, din două cești, singură? întrebă cel Tânăr. Se vedea bine că ceaiul acesta era supremul lor argument. Pe ea o apucă râsul. Râdea, cu icneți și lacrimi, nefiind în stare să se stăpânească. Nenorocijii ăia de

Sherlok Holmesi — Hai răspunde, se rugau țustrei. Atunci femeia se scula și spuse: — Sunt gata să vă urmez domnii mei... vom vedea mâine la instrucție...

Știa foarte bine că nu va fi nici o instrucție, că n'are nici o șansă. Dar pistriuiațul mai avea una, nu degeaba spusesc că are noroc... În prag se opri: — Sper că-mi veți îngădui să las aici un biletel pentru profesorul de Algebră care stă la al treilea. Are o pisică de angora... e ca și mine iubitor de animale... vreau să-l rog să aibe grije de căinele meu până mă întorc... Știa foarte bine că nu se va mai întoarce. Scrise profesorului în timp ce cei trei agenți ceteau peste umărul ei.

Nu aruncă nici o privire manuscrisului...

— Mergem?...

Lupul urla în baie, prelung... Ea cobora scările, plină numai de mirare, — spaimă trecuse cu totul, — plină de mirarea de a se găsi față în față cu o femeie pe care nu o cunoscuse nicicând, o femeie care îi dăruia absurditatea renunțării și zădărnicia jertfei.

*A fost bine să
stăpânească și
4.9.64*